

Sumqayıt Regional Mədəniyyət və Turizm İdarəsi
Sumqayıt şəhər Səməd Vurğun adına Mərkəzi Kitabxana

Tofiq Quliyev

Biblioqrafik göstərici

Sumqayıt - 2017

Mündəricat

I. TƏRTİBÇİDƏN	3
II. TOFIQ QULİYEVİN HƏYATI	4
III. TOFIQ QULİYEV VƏ AZƏRBAYCAN MUSIQISI	7
IV. TOFIQ QULİYEV VƏ AZƏRBAYCAN KİNO MUSIQISI	9
V. TOFIQ QULİYEVİN HƏYAT VƏ YARADICILIĞININ ƏSAS TARİXLƏRİ	14
VI. GÖRKƏMLİ ŞƏXSİYYƏTLƏR TOFIQ QULİYEV HAQQINDA	17
VII. TOFIQ QULİYEVİN ƏSƏRLƏRİ	20
7.1. KİTABLARDA	20
7.2. DÖVRİ MƏTBUATDA	21
VIII. TOFIQ QULİYEV HAQQINDA	24
8.1. KİTABLARDA	24
8.2. DÖVRİ MƏTBUATDA	25
8.3. AFTOREFERAT	30
IX. ЖИЗНЬ И ТВОРЧЕСТВО ТОФИКА КУЛИЕВА	31
X. ВЫДАЮЩИЕСЯ ЛИЧНОСТИ О ТОФИКЕ КУЛИЕВЕ	34
XI. ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И СОЗДАНИЯ ТОФИКА КУЛИЕВА	36
XII. ПРОИЗВЕДЕНИЯ ТОФИКА КУЛИЕВА	39
12.1. В КНИГАХ	39
XIII. О НЁМ	40
13.1. В КНИГАХ	40
13.2. В ГАЗЕТАХ И ЖУРНАЛАХ	41
XIV. TOFIQ QULİYEV HAQQINDA İNGİLİS DİLİNDƏ DÖVRİ MƏTBUATDA	42
XV. KÖMƏKÇİ GÖSTƏRİCİLƏR	43
15.1. TOFIQ QULİYEVİN ƏSƏRLƏRİNİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ	43
15.2. TOFIQ QULİYEVİN DÖVRİ MƏTBUATDA ÇAP OLUNMUŞ ƏSƏRLƏRİNİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ	43
15.3. TOFIQ QULİYEV HAQQINDA ƏSƏR YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ	44
15.4. TOFIQ QULİYEV HAQQINDA YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ	44
15.5. TOFIQ QULİYEV HAQQINDA DÖVRİ MƏTBUATDA YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ	44
15.6. TOFIQ QULİYEV HAQQINDA DÖVRİ MƏTBUATDA YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ	45
XVI. ВСПОМАГАТЕЛЬНЫЕ УКАЗАТЕЛИ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ	47
16.1. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА	47
16.2. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ АВТОРОВ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА	47
16.3. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА	48
16.4. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ АВТОРОВ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА	49
16.5. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА	49
16.6. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ	49

TƏRTİBÇİDƏN

Bu il Azərbaycan musiqisinin inkişafı və təbliği yolunda misilsiz xidmətlər göstərmiş bəstəkar, pianoçu, dirijor, bir çox simfonik əsərlərin, kantataların, fortepiano əsərlərinin müəllifi, Azərbaycan SSR-in xalq artisti, Azərbaycan caz və estrada musiqisinin banilərindən biri Tofiq Quliyevin anadan olmasının 100 illiyi tamam olur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 7 fevral 2017-ci il tarixli Sərəncamı ilə Tofiq Quliyevin 100 illik yubileyinin geniş şəkildə qeyd olunması nəzərdə tutulur.

“Tofiq Quliyev–100” adlı biblioqrafik göstərici S.Vurğun adına Mərkəzi Kitabxananın əməkdaşları tərəfindən bəstəkarın yubileyinə töhfə olaraq hazırlanmışdır. Vəsait bəstəkarın 1970-2017-ci ilədək dövrü mətbuatda çap olunan çıxışları, eyni zamanda həyat və fəaliyyəti haqqında yazılan materialları əhatə edir.

Göstəricidə “T.Quliyevin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri”, “Görkəmli şəxsiyyətlər T.Quliyev haqqında”, “Əsərləri”, “Həyat və yaradıcılığı haqqında” bölmələri öz əksini tapmışdır. Vəsaitdə Azərbaycan və xarici dillərdə nəşr olunan materiallar xronoloji ardıcılıqla verilmiş, daxildə isə əlifba sırası ilə qruplaşdırılmışdır.

Biblioqrafik vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq məqsədi ilə “T.Quliyevin əsərlərinin əlifba göstəricisi” və “T.Quliyev haqqında yazılmış müəlliflərin əlifba göstəricisi” bölmələrindən ibarət köməkçi aparat tərtib edilmişdir. Vəsait geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

TOFIQ QULİYEVİN HƏYATI

Tofiq Quliyev təkçə Azərbaycanda deyil, respublikamızdan çox-çox uzaqlarda belə özünəməxsus yer tutmuş müdrik bir bəstəkardır. Tofiq Quliyevin xalqımıza bəxş etdiyi misilsiz sənət nümunələri tarix durduqca yaşayacaq və nəsillərimizin qəlbində onun yaradıcısına əbədi məhəbbət heykəli ucaldacaqdır.

***Azər Rzayev
bəstəkar, Azərbaycanın xalq artisti, professor***

Tofiq Quliyevin musiqisi səslənir... Elə bil yer də, göy də şirin nəğmə çələnginə bürünür. Təbiətin nazlı gözəli günəş də sanki bu füsunkarlığın əsirinə çevrilir; yatağından qalxıb zərrin saçaqlarını daraq-daraq şərqinin pişvazına səpələyir.

Tofiq Quliyevin musiqisi səslənir... Könüllərə ilıq nəfəs, yanar qəlblərə bir sərinlik gəlir, gözlərin nuru artır.

Tofiq Quliyevin musiqisi səslənir... Xeyalların güzgüsündə birər-birər mənalı həyat səhnələri aşkarlanır, ilk sevgi dastanları yada düşür; torpağın isti nəfəsini, yurdun qənirsiz ətrini duyursan. Xoşallanırsan, sirlili, möcüzəli aləmə qərq olursan.

Tofiq Quliyev musiqisində sevinc var, tərəvət var, məhəbbət var. Onun mayası istedad bulağından bəhrələnib. Məhz buna görə də bu nəğməkar bəstəkarın çoxçalarlı, rəngarəng, təkrarsız, zəngin yaradıcılığı sirr dolu bir xəzinədir. Onun həmişəyaşar mahnıları, kino musiqisi, operettaları Azərbaycan xalqının milli sərvəti olaraq musiqi xəzinəmizin qızıl fonduna daxil olmuşdur.

Ötən əsr bəşər mədəniyyətinə Üzeyir Hacıbəyov, Müslüm Maqomayev, Hüseyn Ərəblinski, Bülbül, Şövkət Məmmədova, Sabir, Hüseyn Cavid, Mirzə Cəlil, Cəfər Cabbarlı, Ələsgər Ələkbərov, Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Niyazi, Rəşid Behbudov, Əfrasiyab Bədəlbəyli, Cahangir Cahangirov, Rauf Hacıyev, Səid Rüstəmov və b. kimi qüdrətli sənətkarları bəxş etmişdir. Bəstəkar Tofiq Quliyev də bu sırada Azərbaycan musiqi mədəniyyətində özünəməxsus yer tutur.

Tofiq Ələkbər oğlu Quliyev 1917-ci ildə, noyabrın 7-də qulluqçu ailəsində anadan olmuşdur. Atası musiqi təhsili görməsə də, royalda əzbər çalırdı. Atasının bu qabiliyyətini Tofiq də mənimsəmişdi. O, hələ kiçik yaşlarından xalq mahnılarını və yadında qalmış melodiyları qabaqcadan hazırlaşmadan royalda asanlıqla çalırdı. Musiqi onun uşaqlığının ayrılmaz hissəsi olmuşdur.

1929-cu ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının nəzdindəki fəhlə fakültəsində təhsil alan Tofiq Quliyev, artıq 1931-ci ildə, 14 yaşında ikən Aşef Zeynallının tövsiyəsi ilə M.Ə.Sabirin "Uşaq və buz" şeirinə "Dərsə gedən bir uşaq" mahnısını bəstələyir. 1934-cü ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına daxil olan Tofiq Quliyev, eyni zamanda iki fakültədə - professor İ. S. Aysberqin sinfində fortepiano və professor S.Y. Ştrasserin sinfində dirijorluq sənəti üzrə təhsilini davam etdirir. Konservatoriyada o, polifoniya, harmoniya, musiqi forması dərslərini R. M. Rudolfun sinfində alır, xalq musiqisinin əsaslarını, muğam sənətinin sirlərini dəhi Üzeyir Hacıbəyovdan öyrənirdi.

1934-35-ci illərdə Tofiq Quliyev Bülbülün rəhbərliyi ilə təşkil olunmuş Elmi-Tədqiqat Musiqi Kabinəsində xalq musiqi nümunələrinin toplanılması və notlaşdırılması sahəsində aparılan tədqiqat işlərində fəal iştirak etmiş və 1935-ci ildə tanınmış tarzən Mirzə Mansur

Mansurovun ifasında "Rast", "Segah-zabul" muğamlarını nota köçürmüşdür. 1935-ci ildə M. Əzizbəyov adına Azərbaycan Dram Teatrında orkestrin rəhbəri, dirijor vəzifəsində çalışır.

1936-cı ildə Azərbaycan Xalq Maarif Komissarlığı tərəfindən Ü. Hacıbəyovun şəxsi təşəbbüsü və təklifi ilə bir qrup istedadlı gənc musiqiçilərlə birlikdə Tofiq Quliyev P. İ. Çaykovski adına Moskva Konservatoriyasının dirijorluq fakültəsində təhsilini davam etdirmək üçün yola düşür. Qəbul imtahanları zamanı onun fortepianoda qeyri-adi ifaçılığı H.Y. Neyqauzun diqqətini cəlb edir və o, bir müddət bu böyük sənətkardan fortepiano dərslərini alır 1937-39-cu illərdə Tofiq Quliyev A. N.Tsfasmanın Ümumittifaq Caz Orkestrində piano ifaçısı kimi fəaliyyət göstərir. 1939-cu ildə Tofiq Quliyev Moskvada təhsilini dayandıraraq Bakıya dönür və Niyazi ilə birlikdə Azərbaycan Dövlət Estrada Orkestrini yaradır. 1939-cu ildən başlayaraq, o, Gənc Tamaşaçılar Teatrı, Kukla Teatrı ilə sıx yaradıcılıq əməkdaşlığı edərək, müxtəlif illərdə 30-dan çox tamaşaya musiqi bəstələmişdir. 1941-ci il sentyabrın 7-də Bakı Filarmoniyasında Tofiq Quliyevin rəhbərliyi ilə çıxış edən Dövlət Estrada Orkestri milli cazın yaranma tarixinin təməlini qoydu. Onun rəhbəri Tofiq Quliyevin adı musiqi tariximizə Azərbaycan estrada və caz musiqisinin banisi kimi yazıldı.

1941-ci ildə orkestrin kollektivi rəhbərilə birgə 402-ci Azərbaycan diviziyasının tərkibinə daxil olaraq, döyüşlər gedən Krasnodar, Mozdok və Kerç şəhərlərində cəbhənin ön xəttində konsert proqramları ilə çıxış edirdi. Bu konsertlərdə xalq mahnıları ilə yanaşı, Tofiq Quliyevin vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq mahnıları səslənirdi.

1941-ci ildə ilk dəfə "Səbuhi" filminə musiqi bəstələmiş Tofiq Quliyev, bütün yaradıcılığı boyu bu janra müraciət etmiş və 40-dan artıq kinofilmin musiqisinin müəllifi olmuşdur. 1944-cü ildən məşhur caz ustası Eddi Rozerlə yaradıcılıq əməkdaşlığı edən Tofiq Quliyev, onun orkestri üçün "Avara" hind kinofilminin, "Qara gözlər" romansının və uşaq mahnılarının mövzuları əsasında caz kompozisiyalarını işləmişdir. 1946-47-ci illərdə Rəşid Behbudovla birlikdə həm pianoçu, həm də təkrarsız mahnıların müəllifi kimi çıxış edən bəstəkar Sovet Birliyinin bir çox şəhərlərində milyonlarla dinləyicinin rəğbətini qazanmışdır.

1948-ci ildə Tofiq Quliyev Moskvaya qayıdaraq Konservatoriyanın III kursuna daxil olur və dirijorluq fənni üzrə professor Qinzburqun, kompozisiya üzrə isə professor N.Qolubevin sinfində yarımçıq qalmış təhsilini davam etdirir. 1951-ci ildə Moskva Konservatoriyasını müvəffəqiyyətlə bitirən Tofiq Quliyev professor A. Qaukun sinfində dirijorluq üzrə aspiranturaya daxil olur. Moskvada oxuduğu illərdə o, Moskva Dövlət Filarmoniyasının orkestri ilə çıxış edərək Qlazunov, Mendelson, Çaykovski və Qara Qarayevin əsərlərinə dirijorluq edir.

1954-58-ci illərdə T. Quliyev Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında orkestr sinfinə rəhbərlik etmiş, opera hazırlığı və alətşünaslıq sinifləri üzrə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuşdur.

1958-59-cu illərdə M. Maqomayev adına Dövlət Filarmoniyasının bədii rəhbəri, 1961-ci ildən direktoru vəzifəsini icra edirdi.

Sənətindəki uğurlara görə Tofiq Quliyev 1958-ci ildə Azərbaycanın əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür. 1959-cu ildə Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni ilə təltif olunmuş və Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı seçilmişdir.

1964-cü ildə görkəmli sənətkar Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fərmanı ilə Azərbaycan xalq artisti fəxri adına layiq görülmüşdür. 1966-cı ildə bəstəkar Çekoslovakiyada keçirilən Azərbaycan incəsənəti günlərinin iştirakçısı oldu. Bu səfərdən yazılmış "Praqa haqqında mahnı", "Bratislava haqqında mahnı" Çexoslovakiyada nəşr olunmuş və geniş populyarlıq qazanmışdır.

1968-ci ildə Tofiq Quliyev Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi, 1973-cü ildə birinci katibi seçilmişdir. 1974-cü ildə Həsən Seyidbəylinin ssenarisi əsasında çəkilmiş "Nəsimi" filmi VII Ümumittifaq Kinofestivalında mükafatlandırılır, filmin bəstəkarı Tofiq Quliyev dövlət mükafatına layiq görülür.

1976-cı ildə Brüsseldə, 1977-ci ildə Vyanada və Varşavada keçirilən tədbirlərdə Azərbaycan incəsənət ustalarının nümayəndə heyətinin rəhbəri Tofiq Quliyev olmuşdur.

1990-cı ildə Tofiq Quliyev Bəstəkarlar İttifaqının VII qurultayında İttifaqın sədri seçilir və ömrünün sonuna kimi bu vəzifədə çalışır.

1998-ci ildə Tofiq Quliyev "İstiqlal ordeni" ilə təltif olunmuşdur. Səhhəti ilə əlaqədar xəstəxanada olan bəstəkara bu ordeni Ümummilli lider Heydər Əliyev özü təqdim etmişdir.

Görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyev 2000-ci il 4 oktyabr tarixində vəfat etmiş və Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

2003-cü il 7 noyabr tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "T.Ə.Quliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi" haqqında Sərəncam imzalayıb. Bu Sərəncama əsasən, bəstəkarın yaşadığı binaya xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

2007-ci il noyabr ayının 7-də Tofiq Quliyevin 90 illik yubileyi keçirilmişdir. Yubileylə əlaqədar Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Tofiq Quliyevin yaradıcılığına həsr olunmuş veb-sayt yaradılmışdır.

TOFIQ QULİYEV VƏ AZƏRBAYCAN MUSIQISI

Tofiq Quliyev... Əlbəttə, o, hər şeydən əvvəl, böyük mahnı ustasıdır. Şöhrəti hər yere yayılmışdır. Azərbaycan bəstəkarlarının mahnı yaradıcılığı xaricdə ilk növbədə onun əsərləri ilə təmsil olunur. Mahnılarında Azərbaycan torpağının şirəsi, qızmar günəşinin hərarəti var.

Revaz Lagidze
Gürcüstanın xalq artisti, bəstəkar

Tofiq Quliyev Azərbaycan musiqisində öz dəst-xətti ilə tanınan görkəmli bəstəkarlarımızdandır. O öz yaradıcılığında bir çox janrlara müraciət etmiş, simfonik əsərlər, operettalar, kantatalar, kamera-instrumental əsərlər, kino və teatr tamaşalarına musiqilər bəstələmişdir.

T. Quliyev yaradıcılığının əsasını mahnı janrı təşkil edir. O, bu sahədə öz yolunu, öz cığırını, öz dəsti-xəttini, nəhayət, özünəməxsus üslubunu tapmış, mahnı janrının ifadə vasitələrini genişləndirməyə nail olmuşdur. 200-ə qədər mahnının müəllifi olan bəstəkar estrada musiqimizin banisi, müasir Azərbaycan mahnısının klassiki kimi böyük uğurlara imza atmışdır.

T. Quliyevin mahnıları yaranma tarixindən asılı olmayaraq, bu gün də dillər əzbəridir. Onun mahnı yaradıcılığı sahəsindəki tapıntıları, ənənələri bəstəkarlar üçün gözəl örnəyə çevrilmişdir.

T. Quliyevin gənclik tərəvəti, həyat eşqi ilə aşıb-daşan əsərlərində şən, işıqlı emosiyalar, təbii ifadə tərzini, qəlbləri oxşayan səmimi hisslər hökm sürür. Həyatın müxtəlif cəhətlərini bəstəkar özünün şairanə təxəyyül prizmasından keçirdiyindən, musiqisinin əsasını lirika təşkil edir. Onun lirik mahnılarında sevinc və kədər, coşğun hiss və duyğular ustalıqla tərənnüm olunur. "Azərbaycan", "Bakı haqqında mahnı", "Sənə də qalmaz", "Sevgi valsı", "Zibeydə", "Üzüyümün qaşı" və başqa mahnılar bu mənada unudulmaz, dillər əzbəri və həmişəyaşardır.

T. Quliyevin mahnılarının əksəriyyəti onun kinofilmlərə bəstələdiyi musiqinin ayrılmaz tərkib hissəsidir və onlar sözün həqiqi mənasında, ekran həyatımıza əbədi daxil olmuşdur.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bəstəkarın mahnı janrına meyli onun digər əsərlərinə də təsir göstərmişdir. Bəstəkarın fortepiano əsərləri bu baxımdan təqdirəlayiqdir. T. Quliyev fortepiano insana səsə xas olan emosional, ifadəli cəhətləri tapır və onları öz əsərlərində təcəssüm etdirir. Bu əsərlərin fakturası vokal ifadə tərzinə malikdir. Belə ki, burada müstəqil melodik səs və müşayiət fonu özünü aydın büruzə verir.

T. Quliyevin mahnı yaradıcılığından gələn və onun bütün əsərlərinə sirayət edən daha bir diqqətəlayiq cəhət lakoniklikdir. Bəstəkar öz fikrini qısa, dolğun, yığcam formada ifadə etməyi bacarır. Buna görə də o, miniatur janrına çox üstünlük verir. Forteplano yaradıcılığında bunun gözəl nümunələrini görürük. "Cəmilənin albomu" uşaq pyesləri məcmuəsi, "15 Azərbaycan xalq rəqsləri" məcmuəsi, prelüdlər, valslar buna misal ola bilər.

Eyni zamanda, bəstəkarın fortepiano yaradıcılığına variasiyalar və "Qaytağı" kimi parlaq virtuoz əsərləri də daxildir.

Qeyd etdiyimiz bütün bu əsərlər məzmununa görə rəngarəng və müxtəlifdir. T. Quliyevin bəstəkarlıqla yanaşı bir pianoçu kimi də parlaq istedadla malik olması və öz əsərlərini gözəl ifadə etməsi xüsusilə əhəmiyyətlidir. Çünki alətin bədii-texniki imkanlarını gözəl bilməsi onun əsərlərinin ifaçılıq imkanlarına çox təsir edir. Məhz ona görə də T. Quliyevin əsərləri pianoçuluq baxımından əhəmiyyətlidir. Bəstəkar pianoçuluq texnikasının müxtəlif üsullarından istifadə edərək, şəffaf fakturalı əsərlər yaratmışdır.

T.Quliyevin estrada janrına marađı onun fortepiano musiqisində də özünü büruzə verir. Fortepiano musiqisinə estradaya xas cəhətləri gətirən ilk bəstəkar T.Quliyevin valsarı xüsusi qeyd olunmalıdır. Bu əsərlərin geniş dinləyici zövqünün tərbiyəsində əhəmiyyəti çox böyükdür.

Ümumiyyətlə, T.Quliyevin bütün yaradıcılığı, onun irili-xırdalı müxtəlif janrlarda yazılmış əsərləri xalqa ünvanlanmışdır. Onlar xalqın yaddaşına əbədi həkk olunaraq, gələcək nəsillərə ötürülür, müəllifini yaşadır. Bu əsərlər xalqın mədəni irsinin ən dəyərli sərvətinə çevrilmişdir.

IV

TOFIQ QULİYEV VƏ AZƏRBAYCAN KİNO MUSIQISI

Tofiq Quliyevin kino musiqisində mahnı başlıca dramaturji mühərrikdir, təkanverici qüvvədir.

*Qara Qarayev
dahi bəstəkar*

Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində kino musiqisinin də öz yeri var. Bəllidir ki, kino sənətimizin geniş və intensiv inkişafı sovet dövrü ilə bağlıdır. Məhz bu dövrdə Azərbaycanda kino sənayesi meydana gəlir və zaman ötdükcə bəhrələrini verir.

Azərbaycanda səsli kinonun meydana gəlməsindən sonra kino musiqisi sahəsində Z. Hacıbəyov, M. Maqomayev, Niyazi, Qara Qarayev, T. Quliyev və digərləri fəaliyyət göstərərək özlərilə kinoya yüksək professionalizm və zəngin ənənələr gətirdilər.

Azərbaycan kinosu ilə bağlı yaranan bir sıra gözəl mahnı nümunələri T. Quliyevin yaradıcılığında özünü daha qabarıq büruzə verir.

T. Quliyevin kino üçün yazdığı elə musiqi yoxdur ki, xalq tərəfindən rəğbətlə qarşılanmasın. Bəstəkarın mahnılarında bu "ünsiyyət", anlaşılıqlıq xalq mahnı prinsipinin ladintonasiya əsasının vəhdəti ilə izah olunur.

Məlumdur ki, musiqi həmişə kino incəsənətinin ayrılmaz hissəsini təşkil etmişdir. Musiqinin kino sənətində qət etdiyi yol çox mürəkkəb olmuşdur.

1941-ci ildə ilk dəfə kino musiqisi sahəsində özünü sınavan bəstəkar ömrünün sonunadək yaradıcılığını bu janra bağlamış və həmin sahədə çox məhsuldar çalışmışdır. Tofiq Quliyev 360-dan çox filmə musiqi yazmış, kinonun müxtəlif formalarını və janrlarını əhatə etmişdir. "Səbuhi", "Görüş", "Bəxtiyar", "Qızmar günəş altında", "Ögey ana", "Telefonçu qız", "Möcüzələr adası", "Onu bağışlamaq olarmı", "Sən niyə susursan?", "Nəsimi", "Dərviş Parisi partladır", "Qaynana", "Tacikfilm" kinostudiyasında istehsal edilmiş "Həsən-arabakeş" və bir sıra bədii, sənədli filmlərə bəstələdiyi musiqisi ilə Azərbaycan kino musiqisinin inkişafında özünəməxsus rol və son dərəcə böyük əhəmiyyət kəsb edən xidmətləri ilə musiqi tariximizə daxil olmuşdur.

1941-ci ildə Mikayıl Rəfilinin "Səbuhi" adlı ssenarisi bədii şüradə oxunub, müzakirə edilib bəyənilmədən sonra istehsalata buraxılmasına icazə verildi. Yaradıcı truppaya müəyyənləşdirildi. Ancaq bəstəkar barədə xeyli düşünüb fikirləşdilər. Kimin namizədliyini irəli sürməli? Üzeyir bəyə müraciət olundu. Müdrik sənətkar çox fikirləşmədən Tofiq Quliyevin adını çəkdi. Ustadın məsləhəti ilə "Səbuhi" bədii filminə musiqi yazmaq Tofiqə həvalə olundu.

Bəstəkar rejissorun tələblərinə cavab verərək filmin dramaturgiyası ilə musiqinin tam uyğunluğuna nail ola bilmiş və bununla da filmin bədii-estetik dəyərini artırmışdır. Filmin məzmunu ilə əlaqədar burada müxtəlif səciyyəli musiqi nömrələri, milli ənənələrə əsaslanan bəstəkarın özünəməxsus musiqisi filmin ideyasının bütövlükdə açılmasına şərait yaradır.

Tofiq Quliyev filmlərdəki müxtəlif xarakterli obrazları öz musiqisi ilə sadəcə səsləndirməmiş, filmin dramaturgiyasına üzvi surətdə daxil olan musiqi nümunələri yaratmışdır.

"Səbuhi" filmindən sonra bəstəkar bütün yaradıcılığı boyu bu janra müraciət etmişdir. O, M. Mikayılov, H. Seyidbəyli, L. Səfərov, R. İsmayılov, R. Təhmasib, Q. Aleksandrov, F. Kiselyov, B. Kimyagərov kimi rejissorlarla əməkdaşlıq edir. T. Quliyev bu filmlərin həm musiqi tərtibatçısı, həm də orkestrin rəhbəri, dirijoru, bəzən də fortepiano partiyasının ifaçısı idi. Tofiq Quliyev kino sahəsində məhsuldar çalışmışdır. Azərbaycan kino musiqisini onsuz

təsəvvür etmək qeyri-mümkündür. Tofiq Quliyevin musiqi bəstələdiyi filmlərdə mahnı dramurji inkişafın əsas amillərindəndir.

Azərbaycan kinosunda mahnı ənənəsi məhz Tofiq Quliyevin yaradıcılığında daha da inkişaf etmişdir. Bəstəkarın musiqisi ilə olan filmlərin demək olar ki, əksəriyyətindəki mahnılar, ekranda səslənəndən sonra xalqın sevimli nəğmələrinə çevrilmişdir. Onun mahnılarının belə üreyəyatımlılığı ilk növbədə xalq musiqisi ilə dərin bağlılığıdır.

T. Quliyevin uğurlu mahnılarından biri bəstəkarın özünün fikrincə, Süleyman Rüstəmin və Mixail Svetlovun sözlərinə “Sovet Azərbaycanı” filminə yazılmış “Nefçilər mahnısı”dır”. Bu mahnının çox maraqlı yaranma tarixi var.

Ümumiyyətlə, 50-60-cı illəri Tofiq Quliyevin kino musiqisi yaradıcılığının çiçəklənmə dövrü adlandırmaq olar. Bu illərdə o, “Bəxtiyar”, “Ögey ana”, “Görüş”, “Qızmar günəş altında”, “Onu bağışlamaq olarmı?” bədii və “Alagöz yaylağında”, “Sovet Azərbaycanı”, “Azərbaycan elmi”, “Əbədi bir diyarda” sənədli filmlərə yadda qalan musiqi bəstələmişdir.

“Qızmar günəş altında” filmində musiqi əhəmiyyətli yerlərdən birini tutur. Ssenarinin müsbət cəhətlərlə yanaşı onun zəif yönlerini də qeyd etmək lazımdır.

Belə ki, köməkçi personajların hərəkətləri əsaslandırılmır, bəzi səhnələr olduqca uzun görünür, mənfi personajlar sxematik təsvir edilir.

T. Quliyevin musiqisi də dramaturji baxımdan bu ssenarinin çatışmayan cəhətlərini gizlədə bilmir. Bununla bərabər bəstəkar ssenarinin sxematik çərçivələrindən kənara çıxır. Filmin qəhrəmanlarının musiqi xarakteristikası onların obrazını parlaq surətdə canlandırır. Bəstəkarın partiturasında – peyzaj, lirik sevgi səhnələri, təbiət lövhələri ilə bağlı musiqi bir-birini əvəz edir. Bəstəkar milli peyzaja xas cəhətləri həssaslıqla hiss edərək musiqidə bunun çox dəqiq variantını tapır.

Filmə əsas qəhrəmanlardan biri Eldardır. Bəstəkar Eldara xüsusi rəğbət bəslədiyindən “Eldar” portret musiqi nömrəsini ona həsr etmişdir. Özünü tənha hiss edəndə, ağır xəstə olanda, ümumiyyətlə, Eldar ilə bağlı bütün kadrlarda bu musiqi onun daxili aləminə nüfuz edə bilir. Çətin anlarında həmdəmi olur. Eldarın obrazını mahnı epizodunda da canlandırır.

1955-ci ildə ekranlara “Bəxtiyar” kinolenti buraxıldı. “Bəxtiyar” musiqili filmidir, əsasını T. Quliyevin gözəl mahnıları təşkil edir. “Bəxtiyar” filmindəki mahnılar bəstəkarın bu sahədə yaratdığı başqa əsərlərində olduğu kimi, ayrı-ayrı musiqi nömrələri deyil, filmin dramaturji quruluşuna fəal müdaxilə edən, dramaturji inkişafın əsas mühit amili olaraq qəhrəmanın – neftçidən istedadlı müğənniyə qədər məşhurlaşan Bəxtiyarın səmimi obrazının səciyyəsinə mühüm rol oynayır və əsərin emosional tonusunu özündə daşıyır.

Filmə müxtəlif janr və xarakterli yüksək insani hisslərin – vətənpərvərlik, doğma şəhərə qədər (“Bakı haqqında mahnı”), dostluq (“Dostluq mahnısı”), saf və etibarlı məhəbbəti tərənnüm edən mahnılarla yanaşı, məzəli yumor (“Hüseynova bacılarının dueti”), xalq mahnısı mövzusunda “Ağacda leylək”, estrada, caz üslublu “Zibəydə”, tanqo ritmi “Sevgilim” mahnıları filmin süjet xəttini çox dolğun canlandırmışdır. Mahnıların sözləri Ənvər Əlibəyliyə məxsusdur. “Qızıl üzük” mahnısının sözləri Rəsul Rzanındır.

Tofiq Quliyev Bakı haqqında ən çox mahnı bəstələmiş bəstəkardır. Bu mahnılarda doğma şəhərini hədsiz məhəbbətlə sevən bir insanın hissləri tərənnüm olunur. Bu mənada “Bəxtiyar” filmindəki Bakı haqqında mahnısı bəstəkarın tikilən, böyüyən, çiçəklənən Bakısına həsr etdiyi şərəf və şöhrət himnidir. Mahnının populyarlığına səbəb musiqisindəki parlaqlıq, ifadəlik, doğma şəhərə məhəbbət, iftixar hissini tərənnüm edən sözlər və sözsüzki, mahnının filmə, estradada ilk ifaçısı olmuş Rəşid Behbudovun bənzərsiz ifası olmuşdur :

Bakı əziz şəhər, mehriban diyar,
Sinəndə boy atıb oldum bəxtiyar.
Səndə ilk eşqimin yadigarı var,

Sən mənim söhbətim, şərəfim, şöhrətim,
Tükənməz dövlətim, əzizimsən,
Gözəl Bakı!

Film üçün yazılan mahnıların əksəriyyəti Azərbaycan musiqisinin qızıl fonduna daxil olmuşdur.

Melodiya Tofiq Quliyevin kino musiqisinin də canıdır. Ən dəyərlisi budur ki, müəllifi elan olunmasa belə biz efirdən rəngarəng çalarlı əsərləri dinlədikcə dərhal musiqi dili, melodiyanın əlvanlığı ilə müəllifi müəyyənləşdirə bilirik. Çünki Tofiq Quliyevin özünəməxsus musiqi dili, melodiya çaları vardır. Bunları bir başqası ilə qarışdırmaq mümkünsüzdür. “Ögey ana”, “Qızmar günəş altında”, “Telefonçu qız” və digər filmlərinin adlarını xatırlamaq kifayətdir. “O qızı axtarın” filmi dedektiv janrındadır. Bəstəkarın musiqi partiturunda ayrı-ayrı qəhrəmanlar xarakterizə olunmuş, onlara ümumiləşmiş şəkildə yer ayrılır. Filmdə obrazlarla bağlı konkret musiqi yoxdur.

Bu musiqi ümumi planda cinayətkarların axtarışını əks etdirməklə hadisələrin emosional təsirini gücləndirir. Hadisələrin dramatikliyini artırır, “anlaşılmaz” personajları bir növ müşayiət edir.

“Ögey ana” bədii filmi rejissor Həbib İsmayılovun yaradıcılıq zirvəsində duran bir ekran əsəridir. Çox həyatsevər, düşündürücü bir süjetə malik olan film məhz musiqisi sayəsində daha yüksək məziyyət kəsb etmişdir. “Ögey ana” filmində çox həyəcanlı bir mövzu – uşağın ögey anaya münasibəti problemi açıqlanır. Bəstəkar filmdə cərəyan edən hadisələrin psixoloji tutumunu musiqi ahənginə sənətkarlıqla çevirərək, mürəkkəb insan xarakterlərinin, ziddiyyətli hadisələrin gedişatını instrumental lövhələrlə təsvir edir. Filmin musiqisində mahnılar əsas yer tutur. “Bizim bağ”, “Kəndimiz”, “Çobanın mahnısı”, Pionerlərin mahnısı”, “Ögey ananın laylası” filmin əsas dramaturji mühərrikinə və leytoobraza çevrilir.

Filmdə ən maraqlı obraz İsmayıldır. Bu uşaq obrazını canlı təcəssüm etdirən və o zaman bir aktyor kimi kinoda ilk addımını atan Ceyhun Mirzəyev obrazın əla ekran təcəssümünə nail olmuşdur. İstehsalata buraxılmasından əlli il ötsə də film təravətini itirməmişdir. Xüsusən oradakı melodiylar, uşaq xoru, İsmayılin mahnısı adi müşayiətçilik keyfiyyəti ilə yox, ilk növbədə həm rejissor, həm də hadisələrin və obrazların ekranda bədii təcəssümünün əsas atributudur.

Tofiq Quliyevin “Ögey ana”dakı musiqisi nə qədər ürəyəyatımlıdır. Ekranada hadisələri izləmək öz yerində, elə tək-cə bir daha o musiqi parçalarını dinləmək üçün də filmə dönə-dönə baxmaq olar.

1966-cı ildə “Tacikfilm” Kinostudiyasında “Həsən-arabakeş” bədii filmi istehsal olunub ekranlara buraxıldı. Tacikistanın şöhrətli kino xadimi rejissor Kamil Yarmətovun quruluşunda çəkilən həmin bədii film geniş tamaşaçı kütləsinin dərin rəğbətini qazandı. Tacikistan kino ustalarının yaradıcılıq uğurunda azərbaycanlı bəstəkar Tofiq Quliyevin də ciddi payı vardı; axı, ekran əsərinin musiqisi ona məxsusdu. Həmin ilin sonuna yaxın Bakıda tacik filmləri festivalı çərçivəsində adını çəkdiyimiz kino lenti də tamaşaçılarımıza göstərildi.

...C.Cabbarlı adına Azərbaycanfilm kinostudiyası “Nəsimi” bədii filmi çəkərkən musiqi yazdığı Tofiq Quliyevə tapşırırmışdı. Filmin yaradıcıları Azərbaycan poeziyasının klassiki İmaməddin Nəsiminin həyatına və dövrünə aid tarixi materiallara, tədqiqat əsərlərinə və xalq rəvayətlərinə əsaslanaraq, canlı və gərgin hadisələrlə dolu, dərin məzmunlu, yüksək ideyalı romantik əsər yaratmış, həqiqət və ədalət uğrunda canını fəda etmiş şairin geniş və hərtərəfli xarakterini canlandırmağa müvəffəq olmuşlar.

“Nəsimi” filmi tariximizin müəyyən bir dövrü ilə bağlıdır. Belə əsərlərə musiqi yazmaq bəstəkardan böyük bacarıq, həssaslıq, xalqın tarixini, adət-ənənələrini dərinləndirən bilməyi tələb edir. Əsərin dramaturji quruluşuna uyğun olaraq musiqi münəcişəli vəziyyətlərdə gərginliyin daha da artmasına kömək edir. Məsələn, “Teymurun geri çəkilməsi”, “Nəsiminin həbsi”, “Nəsiminin edamı” kimi səhnələri əks etdirən simfonik lövhələr ssenari müəllifi və rejissorun

fikrinə uyğun olaraq təzadlar, səs çalarları tündür, qatıdır. “Nəsimi” filminə musiqi, tərəf-müqabil obrazlar nəzərə alınaraq həssaslıqla yazılmışdır.

Məsələn, xalqın və əsas qəhrəmanın obrazları qəhrəmanlıq ruhunda bəstələnmişdir. Düzdür, bəzi epizodlarda bu mövzu öz “libasını” dəyişməli jolur. Belə ki, “Xalqa işgəncə verilməsi” səhnəsində musiqi yavaşlayır, kəder notları artır. Lakin bəstəkar ümumiləşdirilmiş simfonik vasitələrlə xalqın qətiyyətini, iradəsini, inamını, qəhrəmanlığını sənətkarlıqla ifadə edir. Filmin müxtəlif hissələrindəki mövzu rəngarəngliyi ilə yanaşı, bədii obrazların intonasiya ahəngdarlığı, bir-birinə daxili bağlılığı da diqqəti cəlb edir. “Qiyətli əşyaların yığılması”, “Vəsiyyət”, “Teymur və Şirvanşah epizodlarında ayrı-ayrı motivlərin təkrarı, “Teymurun hücumu”, “Teymurun geri çəkilməsi” səhnələrində ritm ümumiliyinə əməl olunması sənətkarlıq baxımından qiymətlidir. Bəstəkarın seçdiyi vasitələr musiqi materiallarının bitkinliyi təsiri bağışlayır və filmin kompozisiya bütövlüyünə yaxından kömək göstərir. Filmdə iyirmiyə qədər musiqi lövhəsi vardır. Bəstəkar musiqi bəstələdiyi digər filmlərdən fərqli olaraq bu filmdə instrumental formalara daha çox üstünlük vermiş və parlaq simfonik lövhələr yaratmağa çalışmışdır. Filmdə əsas qəhrəman Nəsimi yüksək dərəcədə tipikləşdirilir; o, xalqın adından danışır, xalqı təmsil etmək haqqı qazanır. Bu məqamlarda bəstəkar musiqidə ümumiləşdirilmiş formalardan faydalanmağa üstünlük verib.

Buna misal kimi “Edam” səhnəsini, “Nəsiminin Şirvanşahla görüşü” epizodunu göstərmək olar.

“Nəsimi” filmi əvvəldən axıradək tamaşaçını gərgin vəziyyətdə saxlayır. Bunun bir səbəbi T. Quliyevin yaratdığı musiqinin təsir gücü ilə izah olunmalıdır.

“Dərviş Parisi partladır” filmi dahi Azərbaycan dramaturqu Mirzə Fətəli Axundovun “Müsyö Jordan və dərviş Məstəli şah” komediyasının motivləri əsasında çəkilmişdir. Bu filmin bəstəkarı da Tofiq Quliyevdir. Burada köhnəlik, ətalət, durğunluq tənqid olunur, elm, maarif və mədəniyyət təbliğ edilir. Süjetin əhatiliyi, dramaturji bütövlüyü və həyatın realist təsviri filmdə əsas etibarilə, komik və kəskin yumor səhnələri ilə canlandırılır.

Filmin rejissoru kimi, bəstəkar da əsərə xas olan yumoristik ovqatı saxlayaraq əsərin dramurji quruluşuna uyğun musiqi nömrələri yaratmağa nail olmuşdur. Belə ki, tamaşaçıların Müsyö Jordanla tanışlığı varlı bəyə qonaq gedərkən baş verir. Mahnının musiqisi fransız xalq mahnıları – şansonye üslubunda yazılmışdır və qəhrəmanın tipik bədii obrazının açılmasına kömək edir.

Görkəmli sənətkarın kinoda sonuncu işlərindən biri Məcid Şamxalovun pyesinin motivləri əsasında çəkilmiş “Qaynana” filminə bəstələdiyi musiqidir. Bu, film-operettadır. Burada musiqi aparıcı rol oynayır. Buradakı əsas obrazlar – Cənnət xala, Afət, Ayaz, İlqar, onların qarşılıqlı münasibətləri, hiss və həyəcanları parlaq, müxtəlif xarakteristikalarla göstərilir.

Başqa filmlərdə olduğu kimi, burada da əsas dramaturji mühərrik və filmin leyto brazı həmişəki kimi mahnıdır. Filmdə mənzərə təsvirləri, qəhrəmanların portretləri və ümumiyyətlə, emosional əhval-ruhiyyə mahnı vasitəsilə təcəssüm edilir. “Qaynana” filminə ilk növbədə diqqəti cəlb edən, musiqi materiallarının çoxluğuudur. Bəstəkar səhnələrin təcəssümündə, qəhrəmanların daxili aləminin açılmasında müxtəlif, rəngarəng ifadə vasitələrindən istifadə etmişdir. Filmin sonunda səslənən “Biz mehriban ailəlik” mahnısı bu gün dillər əzbəri olaraq, həyata vəsiqə almışdır.

Kino musiqisi sahəsinin gözəl bilicisi kimi çıxış edən T. Quliyev yaradıcılığına xas olan yüksək professionallığı başqa ekran əsərlərində də saxlamağa və daha böyük uğurlar əldə etməyə nail olur. Kino sənəti bəstəkarın bütün yaradıcılığına təsir göstərmiş və bir sıra simfonik süitaların yaranmasına səbəb olmuşdur. “Görüş”, “Ögey ana”, “Qızmar günəş altında” filmlərinin musiqisi əsasında bəstələnmiş simfonik süitalar buna misal ola bilər.

Bu süitalar kompozisiya bütövlüyü ilə seçilir. Bəstəkarın bu filmlərə yazdığı musiqi ekran təcəssümünün bədii dəyərini artırmaqla, kadrların tələblərinə tamamilə cavab verir və bu filmləri daha baxımlı etməklə yanaşı, həm də eyni zamanda, ekran məhdudiyyətindən çıxıb müstəqil bir əsər kimi mövcud olmağa müvəffəq olur. Bu da bəstəkarın yaradıcılıq potensialının, fitri istedadının bir daha təzahürüdür.

Kino əsərlərinə yazdığı musiqi, ilk növbədə ürəyə yatımlı, yadda qalan mahnıları Tofiq Quliyevə geniş şöhrət qazandırmışdır. O, kinoda mahnının mühümlüyünü, oynadığı rolun mahiyyətini dərinlən dərk edir, yaxşı bilirdi ki, görkəmli bəstəkar P. Dunayevskinin dediyi kimi, böyük və kütləvi incəsənət olan kino həmişə mahnı ilə yanaşı yaşamış, bir çox halda onun uğurunun təminatçısı olmuşdur.

... Efirdən ecazkar bir musiqi sədası ətrafa yayılır, dünyamız Tofiq bəstələrinin şirin ağışuna bələnir. Qəlblərə bir sərnlk, beyinlərə bir işıq gəlir... Tofiq Quliyev musiqisi səslənir!

V

TOFIQ QULİYEVİN HƏYAT VƏ YARADICILIĞININ ƏSAS TARİXLƏRİ

- 1917, 7 noyabr** Tofiq Ələkbər oğlu Quliyev Bakıda qulluqçu ailəsində anadan olmuşdur.
- 1929** Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının nəzdindəki fəhlə fakültəsində S.İ.Turisin sinfində təhsil almışdır.
- 1931** M. Ə. Sabirin "Uşaq və buz" şerinə musiqi bəstələmişdir.
- 1934-1936** Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında təhsil almışdır.
- 1935** Akademik Milli Dram Teatrında dirijorluq fəaliyyətinə başlamışdır.
- 1935** Tofiq Quliyev Zakir Bağirovla birlikdə tarzən Mirzə Mansurovun ifasında "Rast", "Segah", "Zabul", "Düghah" muğamlarını nota köçürmüşdür.
- 1937-1939** Tofiq Quliyev A.N.Tsfaştanın Ümumittifaq Caz Orkestrində piano ifaçısı kimi fəaliyyət göstərmişdir.
- 1938** Tofiq Quliyev bəstəkar Z.Bağirov və musiqişünas M. İsmayılova birgə rayonlara gedib xalq mahnı və rəqslərini nota köçürmüşlər.
- 1939** Bakıda T. Quliyevin və Niyazinin cəhdləri nəticəsində Azərbaycan Dövlət Caz Orkestri yaradıldı.
- 1939-1945** Gənc tamaşaçılar teatrının səhnəsində tamaşaya qoyulan "Babək", "El oğlu", "Azad", "Ramiz", "Aydın", "Snejok" pyeslərinə musiqi yazır.
- 1941** "Səbuhı" filminə musiqi yazmışdır.
- 1941, 7 sentyabr** Bakı Filarmoniyasının zalında Tofiq Quliyevin rəhbərliyi ilə ilk dəfə çıxış edən orkestr milli cazın yaranma tarixinin təməlini qoydu.
- 1943-1944** Xəzər Hərbi-Dəniz Donanmasında, sonra Daxili İşlər Nazirliyinin Yanğından Mühafizə idarəsinin ansamblına rəhbərlik etmişdir.

1951	Moskva Konservatoriyasını T.Quliyev Bəstəkarlıq və dirijorluq üzrə bitirir.
1951-1954	Moskva Konservatoriyasının aspiranturasında T.Quliyev dirijorluq üzrə təhsil almışdır.
1954	Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında pedaqoji fəaliyyətə başlamışdır.
1954-1955	“Bəxtiyar” və “Görüş” filmlərinə musiqi yazmışdır.
1956-1958	T.Quliyevin nota köçürdüyü xalq mahnıları, Bülbülün redaktəsi ilə Bakıda nəşr olunmuş ikicildlik “Azərbaycan xalq mahnıları” kitabına daxil edilmişdir.
1957	Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı İdarə Heyətinin üzvü olur.
1957-1958	M. Əzizbəyov adına Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrının səhnəsində N.Hikmətin Qəribə oğlan”, R. Rzanın “Qardaşlar”, Ə. Məmmədخانlının “Şirvan gözəli”, “Şərqi səhəri” pyeslərinə musiqi yazmışdır.
1958	Tofiq Quliyevə əməkdar İncəsənət xadimi adı verilir.
1958-1959	Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının bədii rəhbəri olur.
1959	Tofiq Quliyev Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni ilə təltif olunur.
1959	T.Quliyev Azərbaycan Ali Sovetinin deputatı seçilmişdir.
1961-1964	Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının direktoru vəzifəsində çalışır.
1964	T.Quliyev Xalq artisti Fəxri adına layiq görülüb.
1964	T.Quliyev “Əbədi qardaşlar” sənədli-bədii filminə musiqi yazmışdır.
1964-1965	“Sənin bircə sözün” operettasını yazmışdır.
1966	Bəstəkar Çexoslovakiyada keçirilən Azərbaycan incəsənət günlərinin iştirakçısı olmuşdur.
1967	T.Quliyev Tacikistan kinostudiyasının sifarişi ilə “Həsən Arabski” filminə musiqi bəstələmişdir.
1968	Azərbaycan Bəstəkarlar ittifacı İdarə Heyətinin katibi olur.

- 1972** Belçikanın paytaxtı Brüsseldə Beynəlxalq Azərbaycan mədəniyyəti sərgisi Tofiq Quliyevin “Neftçilər” haqqında mahnısı ilə açılmışdır.
- 1973** Tofiq Quliyevin “Sabahın xeyir, Ella !” operetasının premyerası Azərbaycan bəstəkarlarının IV qurultayında göstərilmişdir.
- 1973-1979** Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı İdarə Heyətinin birinci katibi olur.
- 1974** Həsən Seyidbəylinin ssenarisi əsasında çəkilmiş “Nəsimi” filmi VII Ümumittifaq kinofestivalında mükafatlandırılır, filmin bəstəkarı T.Quliyev Dövlət Mükafatına layiq görülür
- 1976-1977** T.Quliyev Brüsseldə, Vyanada və Varşavada keçirilən tədbirlərdə Azərbaycan incəsənət ustalarının nümayəndə heyətinin rəhbəri seçilmişdir
- 1984** Moskvanın “Sovetski kompozitor” nəşriyyatı fortepiano üçün T.Quliyevin “Cəmilənin albomu” adlı 12 uşaq pyesləri məcmuəsini çap etdirmişdir.
- 1990-2000** Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı İdarə Heyətinin üzvü olmuşdur.
- 1993** Tofiq Quliyevə “İlin bakılısı” fəxri adı və diplom təqdim edilmişdir.
- 1998** T.Quliyev “İstiqlal ordeni” ilə təltif olunur.
- 2000, 4 oktyabr** T.Quliyev vəfat etmiş və Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.
- 2003, 7 noyabr** T.Ə.Quliyevin Xatirəsinin Əbədiləşdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı Bu sərəncama əsasən bəstəkarın yaşadığı binaya (H.Hacıyev küçəsi, 23) xatirə lövhəsi vurulmuşdur.
- 2003, 7 noyabr** Bakıdakı 12 nömrəli uşaq musiqi məktəbinə Tofiq Quliyevin adı verilmişdir. Azərbaycan Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi bəstəkarın həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş kitab nəşr etmişdir (“Ecazkar bəstəkar” Z.K. Abdullayeva).
- 2007, 2 iyun** Tofiq Quliyevin 90 illik yubileyi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı
- 2007, noyabr** Tofiq Quliyevin 90 illik yubileyi keçirilmişdir. Yubileylə əlaqədar H.Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Tofiq Quliyevin yaradıcılığına həsr olunmuş VEB-sayt yaradılmışdır.

VI

GÖRKƏMLİ ŞƏXSİYYƏTLƏR TOFIQ QULİYEV HAQQINDA

Tofiq Quliyevin yaratdığı əsərlər dəyərli sənət nümunələri olmaqla yanaşı, xalqımızda milli şüurun möhkəmləndirilməsi işinə xidmət etmişdir.

Heydər Əliyev
Ümummilli lider

Azərbaycan mahnısının yaranmasında Tofiq Quliyevin rolu böyükdür. O, Azərbaycan bəstəkarlarının mahnı yaradıcılığı üçün səciyyəvi olan ifadə vasitələrini genişləndirərək və zənginləşdirərək bu janr sahəsində yeni intonasiya quruluşu yaratmışdır. Tofiq Quliyevin mahnıları nəinki Azərbaycanda, onun hüdudlarından kənar da çox populyardır və çox sevilir.

Qara Qarayev
dahi bəstəkar

Tofiq Quliyev mahnı janrında işləmiş ən yaxşı klassiklər səviyyəsində olan görkəmli bəstəkardır. Bu, aksiomadır. Keçmiş SSRİ-nin respublikalarında mahnı janrında bu qədər məhsuldar çalışmış başqa bir bəstəkar yadıma gəlmir. Onun mahnıları nəinki ümumittifaq, hətta ümumdünya səviyyəsində səslənirdi. Onun mahnılarını mən də böyük məmnuniyyətlə öz repertuarıma daxil edirdim. Məgər mən bu misilsiz mahnılardan yan keçə bilərdimmi, onları oxumaya bilərdimmi?

Müslüm Maqomayev
xalq artisti

Rus kənd və şəhərlərində ukraynalı Platon Mayboradanın, gürcü Sulxan Sinsadzenin və azərbaycanlı Tofiq Quliyevin mahnıları məhəbbətlə oxunur.

İ.V.Nesteyev
rus musiqi tədqiqatçısı

“Tofiq Quliyevin musiqisi yenə də teatrallıq, effektiv tapıntılarla zəngindir”

B.Ryabnin
rejissor

Dünya durduqca Tofiq Quliyev musiqisi də yaşayacaqdır. Bu musiqi yaşadıqca görkəmli sənətkar da daim yaşayacaqdır.

Əşrəf Abbasov
bəstəkar, əməkdar incəsənət xadimi

Tofiq Quliyev milli musiqimizdə unudulmaz bir səhifə olaraq adı daim Azərbaycanın görkəmli bəstəkarların, ictimai xadimləri ilə bir sırada duracaq. Onun musiqisi daim yaşayacaq, mahnıları dillər əzbəri olacaq.

Oqtay Zülfüqarov
bəstəkar, Azərbaycanın xalq artisti

Bəstəkarın əsas fəaliyyəti, yaradıcılığı xalqla bağlıdır. Əgər xalq bəstəkarı qəbul edirsə, sevirsə, yazdığı musiqini zaman-zaman oxuyursa, nəğmələri dilləri dolaşırsa, deməli, o, əsl bəstəkar, xalq sənətçisidir. Tofiq Quliyev məhz belə xoşbəxt sənətkarlardandır. Tofiq Quliyev hamının ürəyini oxşayan dünya miqyaslı sənətkardır. Onun musiqisini hər bir millət, xalq duyur, sevir, təsirlənir.

Vasif Adıgözəlov
bəstəkar, Azərbaycanın xalq artisti, professor

Tofiq Quliyev gözəl bəstəkar olmaqla yanaşı, ictimai xadim, həyata hədsiz dərəcədə vurğun bir insan idi. Onun sadəliyi, ziyalılığı, təvazökarlığı və səmimiliyi hamını valeh edirdi. O, yüksək mədəniyyətə malik bir insan idi.

Ramiz Zöhrabov,
Əməkdar incəsənət xadimi, professor

Tofiq Quliyev milli musiqimizdə unudulmaz bir səhifə olaraq adı daim Azərbaycanın görkəmli bəstəkarları, ictimai xadimləri ilə bir sırada duracaq. Onun musiqisi daim yaşayacaq, mahnıları dillər əzbəri olacaq.

Fərhad Bədəlbəyli
xalq artisti, professor

T.Quliyev çox işgüzar sənətkardır. Onun mahnıları həmişə repertuarımızı bəzəyir.

Rəşid Behbudov
xalq artisti

Tofiq Quliyevin musiqisində bəşəri hisslər, yerlərə, göylərə, insanlara, Vətənə, doğma Bakımıza sevgi var. Elə buna görə də onun mahnılarını sevə-sevə həm Azərbaycanda, həm də onun hüdudlarından kənarında oxuyurlar. Bu mahnılar milyon-milyon ürəkdə səslənir.

Fidan və Xuraman Qasımova bacıları
Beynəlxalq müsabiqələr laureatları, xalq artistləri

Tofiq – Azərbaycanda çox geniş yayılmış adlardandır. Eləcə də Quliyev soyadı. Lakin Tofiq Quliyev vəhdəti təsəvvürlərdə fitri istedadı, günəş vergisi, valehedici melodiyları ilə insanlara sevinc, təbəssüm, saf, ilıq hisslər bəxş edən bir insanın portretini yaradır.

Anar
xalq yazıçısı

“On ikinci gecə” tamaşası teatr üçün böyük istedad sahibləri – rejissor Mehdi Məmmədovla yanaşı, bəstəkar Tofiq Quliyevi də kəşf etdi.

İlham Rəhimli
Teatrşünas

Tofiq Quliyev gözəl bəstəkar olmaqla yanaşı, ictimai xadim, həyata hədsiz dərəcədə vurğun bir insan idi. Onun sadəliyi, ziyalılığı, təvazökarlığı və səmimiliyi hamını valeh edirdi. O, yüksək mədəniyyətə malik bir insan idi.

Solmaz Qasımova
professor

Tofiq Quliyev sənəti çox dəyərlidir. Onun mahnılarından bütün insanlar həmişə mənəvi zövq və ləzzət alacaqlar. Bir az da dərindən düşündə görürsən ki, xalq ədəbiyyatı, xalq sənəti, folklorumuzun ölməz ənənələri bəstəkarın ecazkar musiqisində müxtəlif rənglərə, obrazlara və sədalara çevrilib yaşayır. Bu musiqidə bizim xalq havalarının yeni sədaları qulağımıza deyir. Böyük istedad sahibi olan bəstəkarımız öz sənəti ilə bizi valeh edir. Bu, Tofiq Quliyevin bütün varlığından, bəstəkar zövqündən doğan gözəl keyfiyyətdir.

Mirzə İbrahimov
xalq yazıçısı

Mən son illər səhnədə iki çətin dram əsərini - “Canlı meyit”i və “Xəyyam”ı canlandırdım. Xoşbəxtəm ki, hər iki əsərin səhnəqrafik həllində düzgün olaraq Tofiq Quliyevi və Cahangir Cahangirovu seçdim. Tofiq özünün yaradıcı meylliliyinə görə qaraçı motivlərini musiqi dilində elə doğru-real təcəssüm etdirmişdir ki, sanki musiqini elə qaraçı millətindən olan, gecəli-gündüzlü taborda vaxt ötürən bir sənətçi bəstələmişdir.

Mehdi Məmmədov
xalq artisti

Tofiq Quliyevin mahnılarını hər gün eşidiriksə, bəzən özümüz də ifaçıya qoşulub həzin zümzümə ediriksə, deməli, Tofiq Quliyev yaşayır.

Flora Xəlilzadə,
Jurnalist

Artıq xeyli vaxtdır ki, Tofiq müəllim aramızda yoxdur. Lakin onun insanlara sevinc gətirən və düşünməyə vadar edən musiqisinin sədalarını eşitmək arzusunda olanların sayı sonsuzdur. Bu, həmişə belə olacaqdır.

Lalə Quliyeva,
Bəstəkarın qızı

TOFIQ QULİYEVİN ƏSƏRLƏRİ

7.1. KITABLARDA

1. **Əbədiyaşar sənətkarın xatirələri** : Müəllifin bəstəkar, ifaçı və dirijor Tofiq Əhmədovla bağlı xatirələri /Tofiq Quliyev /Qasimov R. Tofiq Əhmədov. – Bakı : Şərq – Qərb Nəşriyyat evi, 2014. – S.43.
2. **Ustad** : Maestro Niyazi haqqında /Tofiq Quliyev /Kərimov S. Niyazi. – Bakı : “Yazıçı”, 1983. – S.3-7.

7.2. DÖVRÜ MƏTBUATDA ÇAP OLUNMUŞ ƏSƏRLƏRİ

3. **Anamız olmusan sən!** : Bakının Lenin ordeni ilə təltif edilməsi haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1978. – 23 sentyabr. – S.5.
4. **Azərbaycan bir şamsa, mən onun pərvanəsiyəm** : Tofiq Quliyevlə müsahibə //Azərbaycan müəllimi. – 1996. – 23 yanvar. – S.4.
5. **Bəhrəli il** : 1970-ci ildə musiqi sahəsində qazanılan nailiyyətlər haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1970. – 26 sentyabr. – S.5.
6. **Cavanlar hesabat verirlər** : Gənc bəstəkarların Ümumittifaq və Respublika plenumları haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1971. – 15 may. – S.15.
7. **Caz musiqi bayramı** : Bakıda keçirilən Ümumittifaq caz musiqi festivalı haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 5 iyun. – S.5.
8. **Çox danışmaq olar...** : Tofiq Quliyevlə müsahibə //Ədəbiyyat və incəsənət. – 2017. – 30 mart. – S.13.
9. **Dostum** : Dünya şöhrətli bəstəkar Qara Qarayev haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. – 5 fevral. – S.5.
10. **Dünyanın sülh arzusu** : Bəstəkarların əsərlərində xüsusi yer tutan sülh mövzusu haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1976. – 10 iyul. – S.1.
11. **El bayramına həsr olunur** : Avstriyada keçirilən SSRİ mədəniyyət günlərində Azərbaycan incəsənət ustalarının çıxışları haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1977. – 11 iyul. – S.3.
12. **Əməyin tərənnümü** : Azərbaycan xalqının qazandığı böyük əmək nailiyyətləri və bəstəkarların onların şərəfinə yazdıqları mahnılar, bəstələdikləri musiqilər haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1982. – 22 oktyabr. – S.3.
13. **Əzəmətli vəzifə** : Ədəbiyyat və incəsənət xadimlərinin qarşısında duran vəzifələr haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1984. – 13 yanvar. – S.1.
14. **...Gözlər ağlasın** : SSRİ xalq artisti müğənni Rəşid Behbudov haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. – 16 iyun. – S.5.
15. **Günahı özümüzə axtaraq** : Tofiq Quliyevlə müsahibə /Tofiq Quliyev //Mədəniyyət. – 1993. – 20 mart.
16. **Həqiqət naminə** : Bəstəkar M. Maqomayevin “Şah İsmayıl” operasının yeni quruluşda ilk tamaşası haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1988. – 16 sentyabr. – S.5.
17. **Hələ çox işlər görməliyik** : Azərbaycanda musiqi sahəsində görülən işlər və qarşıda duran vəzifələr haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1978. – 23 dekabr. – S.3.

- 18. Xalqa sədaqətə** : Azərbaycan opera sənətinin tanınmış nümayəndəsi SSRİ xalq artisti Lütfiyar İmanov haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1989. – 31 aprel. – S.7.
- 19. İlk dərs vəsaiti** : S.Qasımova və N.Bağirovun birgə yazdıqları “Azərbaycan sovet musiqi ədəbiyyatı” adlı kitabı haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. - 1985. – 8 mart. – S.5.
- 20. İlk teleqram** : Tofiq Quliyevlə müsahibə //Mədəniyyət. – 2000. – oktyabr. – S.1-2.
- 21. Kamera musiqisi səslənir** : /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1974. – 23 fevral. – S.15.
- 22. Keyfiyyət ölçüsü** : Ölkənin musiqi həyatında baş verən əlamətdar hadisələr haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1975. – 11 yanvar. – S.3.
- 23. Qalib gəlmiş inam** : Vyetnam xalqının qələbəsi haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1973. – 3 fevral. – S.3.
- 24. “Qaya”nın mahnıları** : “Qaya” vokal kvartetinin fəaliyyəti haqqında /Tofiq Quliyev/ //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1971. – 1 yanvar. – S.10.
- 25. Mahir ifaçı – bəstəkar** : Tanınmış bəstəkar və pianoçu Vaqif Mustafazadə haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1982. – 26 mart. – S.5.
- 26. 1941-ci ildə...** : Azərbaycan Dövlət cazının yaradılması və Böyük Vətən müharibəsi zamanı hərbi hissələrdə verdikləri konsertlər haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1985. – 29 mart. – S.5.
- 27. Musiqi ictimaiyyətimizə qiymətli hədiyyə** : Musiqişünas F. Şuşinskinin Moskvada rus dilində nəşr olunan “Azərbaycanın xalq xanəndələri və musiqiçiləri” adlı kitabı haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1980. – 14 mart. – S.5.
- 28. Musiqi Leninianası davam edir** : Leninin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1970. – 11 aprel. – S.6.
- 29. Musiqi töhfələrimiz** : Respublikamızın kənd zəhmətkeşlərinin qazandığı uğurları tərənnüm edən musiqilər və mahnılar haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1977. – 7 noyabr. – S.8.
- 30. Müasir mahnımız** : Tofiq Quliyevlə müsahibə /Tofiq Quliyev //Qobustan. – 1988. - №3. – İyul-sentyabr. – S.55-58.
- 31. Müasirlik duyğusu** : SSRİ Bəstəkarlar İttifaqının keçirdiyi plenumda müəllifin çıxışı /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1975. – 1 mart. – S.8.
- 32. Nadir istedad sahibi** : Görkəmli bəstəkar Fikrət Əmirov haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1984. – 24 fevral. – S.4.
- 33. Nəğmələrin dili ilə** : Bahar bayramı haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1970. – 21 mart. – S.7.
- 34. Nikbin mahnılar, həzin kino musiqisi, birdə 80 yaşlı “qoca”** : Tofiq Quliyevlə müsahibə //Xalq qəzeti. – 1997. – 3 may.
- 35. Parlaq istedad** : Bəstəkar M. Maqomayevin yaradıcılığı haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1975. – 12 dekabr. – S.3-4.

- 36. Parlaq şəxsiyyət** : Azərbaycanın görkəmli dövlət və ictimai xadimi Zakir Bağirov haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1989. – 1 dekabr. – S.7.
- 37. Səmimilik** : Bəstəkar Sevda İbrahimova haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1984. – 27 yanvar. – S.5.
- 38. Sənət fədaisi** : SSRİ xalq artisti Mehdi Məmmədov haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1985. – 1 fevral. – S.2.
- 39. Söhbət faydalı oldu** : Müəllifin mahnı janrlarının bu günkü vəziyyəti ilə bağlı fikirləri və mülahizələri /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1971. – 19 iyun. – S.13.
- 40. Uşaq musiqisinin fəxri** : Tanınmış bəstəkar və pedaqoq Rəşid Şəfəq haqqında /Tofiq Quliyev //Qobustan. – 2002. - № 2. – Aprel-iyun. – S.57-58.
- 41. Yaşanmış illərin yadda qalanı** : “Maraqlı adamlarla görüş klubu”nda Tofiq Quliyevlə müsahibə //Azərbaycan müəllimi. – 1987. – 20 noyabr.
- 42. Yeniliyin carçısı** : Görkəmli bəstəkar Qara Qarayev haqqında /Tofiq Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1978. – 4 fevral. – S.4.

TOFIQ QULİYEV HAQQINDA

8.1. KİTABLARDA

43. **Quliyev Tofiq Ələkbər oğlu (1917-2000)** : Azərbaycanın tanınmış bəstəkarı Tofiq Quliyevin həyatı haqqında /Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası 10 cildə. – III cild. – Bakı : Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının Baş redaksiyası. – 1979. – S.269.
44. **Əfəndiyev, T.** Kino : Azərbaycan estrada musiqisinin banilərindən olan bəstəkar Tofiq Quliyevin vokal yaradıcılığı haqqında /Əfəndiyev T. Mədəniyyətdə tarixilik və müasirlik. – Bakı : “Təhsil”, 2011. – S.177-180.
45. **Əlibəyli, G.** Tofiq Quliyev : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında /Əlibəyli G. Düşünən dünyamız. – Bakı : “Elm”, 1998. – S.122-126.
46. **Əliyev, H.** Xalq artisti Tofiq Quliyevə : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyevə təbrik məktubu /Heydər Əliyev və mədəniyyət. 3 cildə. – II cild. – Bakı : “Nurlar” Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi, 2008. – S.234.
47. **Görkəmli bəstəkar, Azərbaycanın xalq artisti Tofiq Quliyevin 80 illiyinə həsr edilmiş yubiley gecəsində çıxış** : Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin yubiley gecəsində etdiyi çıxış /Heydər Əliyev və mədəniyyət. 3 cildə. II cild. – Bakı : “Nurlar” Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi, 2008. – S.244-245.
48. **Fərhadov, R., Babayeva, F.** Fəsil bir : Azərbaycanda cazın yaranma tarixində Tofiq Quliyevin rolu /Fərhadov R., Babayeva F. Rafiq Babayev : mövzu və improviz. – Bakı : “Universal Trading-95” MMC, 2012. – S.82-83.
49. **Hüseynov, Ə.** Quliyev Tofiq Ələkbər oğlu : Azərbaycanın xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında /Hüseynov Ə. XX əsrin 100 görkəmli azərbaycanlısı. – Bakı : “Sumqayıt” nəşriyyatı, 2002. – S.237-238.
50. **Kazımzadə, A.** Tofiq Quliyevin kino musiqisi /Kazımzadə A. Azərbaycan kinematoqrafçıları. – Bakı : “Tərəqqi” MMC, 2013. – S.113-119.
51. **Qarayev, T.** Qurultaydan çox şey gözləyirik : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında /Qarayev T. Sənətin keçdiyi yollar. – Bakı : “Qoliaf” Nəşriyyat evi, 2011. – S.367-369.
52. **Qarayev, T.** Söhbət faydalı oldu : Bəstəkar Tofiq Quliyevlə müsahibə /Qarayev T. Sənətin keçdiyi yollar. – Bakı : “Qoliaf” Nəşriyyat evi, 2011. – S.108-113.
53. **Quliyev Tofiq Ələkbər oğlu (1917-2000)** Görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı haqqında /Üzeyir Hacıbəyov ensiklopediyası.–Bakı:“Şərq-Qərb”, 2007.– S.133-134.
54. **Məlikova, L.** Tofiq Quliyev : Bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı və yaradıcılığı haqqında. – Bakı : Azərneşr, 1968. – 35 s.
55. **Tofiq Ələkbər oğlu Quliyev (1917-2000)** Bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı haqqında /Varlıq ensiklopedik toplusu. – Bakı : “Zaman”, 1998. – S.234.

8.2. DÖVRİ MƏTBUATDA

- 56. Tofiq Quliyevin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı //Xalq qəzeti. – 2017. – 8 fevral. – S.1.**
- 57. Tofiq Quliyevin 90 illik yubileyi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı //Azərbaycan. – 2007. – 2 iyun. – S.1.**
- 58. T.Ə.Quliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı //Ədəbiyyat qəzeti. – 2003. – 21 noyabr.– S.1.**
- 59. Xalq artisti bəstəkar Tofiq Quliyevin dəfninin təşkili üzrə dövlət komissiyası haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı //Ədəbiyyat qəzeti. – 2000. – 6 oktyabr. – S.2.**
- 60. T.Ə.Quliyevin “İstiqlal” ordeni ilə təltif edilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidenti haqqında Fərmanı //Azərbaycan. – 1997. – 8 noyabr.**
- 61. Bəstəkar T.Ə.Quliyev yoldaşın Xalqlar Dostluğu ordeni ilə təltif edilməsi haqqında SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 13 noyabr. – S.7.**
- 62. Bəstəkar T.Ə.Quliyevin Qırmızı əmək Bayrağı ordeni ilə təltif edilməsi haqqında SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1977. – 19 noyabr. – S.3.**
- 63. Təbrik edirik! SSRİ Bəstəkarlar İttifaqının idarə heyətinin görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyevin anadan olmasının 60 illiyi münasibətilə təbriki //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1977. – 19 noyabr. – S.3.**
- 64. Görkəmli bəstəkarların yubileyləri silsilə tədbirlərlə qeyd olunacaq: Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının xalq artistləri Cövdət Hacıyev və Tofiq Quliyevin anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar keçirəcəyi tədbirlər haqqında //Mədəniyyət. – 2017. – 15 fevral. – S.3.**
- 65. Tofiq Quliyevin və Cövdət Hacıyevin 100 illik yubileyləri qeyd olunacaq : Respublika Prezidentinin verdiyi sərəncama əsasən Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Bəstəkarlar İttifaqının təklifləri nəzərə alınaraq görülməli tədbirlər haqqında //Mədəniyyət. – 2017. – 8 fevral. – S.2.**
- 66. “Könül nəğmələri” unudulmaz bəstəkarı yada saldı : H.Əliçiyev sarayında Tofiq Quliyevin xatirəsinə həsr olunmuş konsert haqqında //Mədəniyyət. – 2017. – 3 fevral. – S.7.**
- 67. “Könül nəğmələri” : H.Əliyev Sarayında görkəmli bəstəkar, Xalq artisti Tofiq Quliyevin xatirəsinə həsr olunmuş konsert proqramı haqqında //Mədəniyyət. – 2017. – 6 yanvar. – S.3.**
- 68. Abbaslı, T. Tofiq Quliyev notları //Mədəniyyət. – 2016. – 5 oktyabr. – S.13.**

- 69. Vyanada Tofiq Quliyevin xatirəsinə həsr olunmuş konsert** //Mədəniyyət. – 2016. – 15 yanvar. – S.6.
- 70. Ənvəroğlu, V.** Mahnı Piri : Müəllifin bəstəkar Tofiq Quliyevlə bağlı xatirələri //Qobustan. – 2015. - № 4. – Oktyabr – dekabr. – S.59-60.
- 71. Fətullayeva, P.** T.Quliyev və R.Hacıyev yaradıcılığında müzikl janrı //Mədəniyyət AZ. – 2015. - № 9. – Sentyabr. – S.66-69.
- 72. Abbaslı, T.** Füsunkar, ecazkar... : Görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Mədəniyyət. – 2014. – 7 noyabr. – S.13.
- 73. Paşayeva, M.** Azərbaycan kino musiqisi və Tofiq Quliyev //Qobustan. – 2013. - № 1. – Yanvar-mart. – S.32-34.
- 74. Kazımzadə, A.** Tofiq Quliyevin kino musiqisi //Kaspi. – 2012. – 17-19 noyabr. – S.7.
- 75. Abbaslı, T.** Tofiq – Musiqi – Musiqi – Tofiq : Bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı və yaradıcılığı haqqında //Mədəniyyət. – 2012. – 9 noyabr. – S.13.
- 76. Ceyhun.** Görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyevin xatirəsi anıldı : Bəstəkar T.Quliyevin anadan olmasının 95 illiyi münasibətilə Fəxri xiyabanda məzarı önündə keçirilən anım mərasimi haqqında //Mədəniyyət. – 2012. – 9 noyabr. – S.4.
- 77.Lalə.** Nəğməli ömür : Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında görkəmli bəstəkar, Xalq artisti Tofiq Quliyevin anadan olmasının 95 illiyinə həsr edilmiş xatirə gecəsi haqqında //Mədəniyyət. – 2012. – 9 noyabr. – S.4.
- 78.Zümrüd.** Tofiq Quliyev - 95 : Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin parlaq şəxsiyyəti //Səs. – 2012. – 7 noyabr. – S.12.
- 79.Tofiq Quliyevin xatirəsinə həsr olunmuş konsert keçirilib** : “Kapelihaus” Alman-Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzində bəstəkar Tofiq Quliyevə həsr olunmuş xatirə gecəsi haqqında //Kaspi. – 2011. – 15 dekabr. – S.16.
- 80.Azərbaycan kinofilmlərində musiqisi ilə yaşayan bəstəkar** : Tofiq Quliyev haqqında //Səs. – 2011. – 5 noyabr. – S.12.
- 81.Vəliyeva, Ü.** Tofiq Quliyevin Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında yeri //Mədəni-maarif. - № 11. – Noyabr. – S.18-20.
- 82.Nizamiqızı, H.** Qəlbləri səsləyən səslər : Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Mədəniyyət. – 2011. – 5 oktyabr. – S.11.
- 83.Tofiq Quliyevin anım gecəsi keçiriləcək** : Bəstəkarlar İttifaqının Üzeyir Hacıbəyli adına konsert salonunda Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyevin anadan olmasının 93-cü ildönümü ilə bağlı keçiriləcək xatirə gecəsi haqqında //Mədəniyyət. – 2010. – 5 noyabr. – S.2.
- 84.Qarayev, Ş.** Tofiq Quliyev və onun yaradıcılıq fenomeninin bəzi sirləri //Qobustan. – 2010. - №1. – Yanvar – mart. - S.31-35.
- 85.Tofiq Quliyevin həyat və yaradıcılığına həsr edilmiş fotosərgi** //Mədəniyyət. – 2009. – 13 fevral. – S.5.

- 86. Rüstənova, S.** Dolmayan boşluğun nəğməsi : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Mədəniyyət. – 2008. – 6 noyabr. – S.3.
- 87. Şükürova, T.** Bakının musiqi obrazı : Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Mədəniyyət. – 2008. – 4 oktyabr. – S.6.
- 88. Vüsal.** Üzüyümün qaşığı firuzəyəndir : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Mədəniyyət. – 2007. – 7 dekabr. – S.3.
- 89. Abdullayeva, Y.** Tofiq Quliyev və Azərbaycan milli musiqisi //Mədəni-maarif. – 2007. - №12. – Dekabr. – S.12-13.
- 90. Dünyamalıoğlu, F.** Uzaqlardan görünən bəstəkar : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Mədəniyyət. – 2007. – 13 noyabr. – S.7.
- 91. Səfərova, Z.** Qızılgül dəstəsi : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Yeni Azərbaycan. – 2007. – 7 noyabr. – S.7.
- 92. Xəlilzadə, F.** Kimsəyə qalmayan dünya : Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Azərbaycan. – 2007. – 7 noyabr. – S.7.
- 93. Süleymanlı, B.** Görkəmli bəstəkar, böyük vətəndaş : Tofiq Quliyev -90 //Azərbaycan. – 2007. – 4 oktyabr. – S.8.
- 94. Tofiq Quliyevin yaradıcılıq gecəsi :** Dövlət Musiqi Muzeyində bəstəkar Tofiq Quliyevin 90 illik yubileyi münasibətilə keçiriləcək tədbir haqqında //Kaspi. – 2007. – 25 aprel. – S.17.
- 95. Məmmədova, S.** Tofiq Quliyev və Azərbaycan musiqisi //Mədəni-maarif. – 2006. - №12. – Dekabr. - S.25-27.
- 96. Quliyev, E.** “Mən xoşbəxt bəstəkaram” : Azərbaycanın Xalq artisti, kinorejissor E.Quliyevin atası bəstəkar T.Quliyevlə bağlı xatirələri haqqında müsahibə //Yaddaş. – 2006. – 25 noyabr. – S.1,3.
- 97. Tofiq Quliyevin yaşadığı evə xatirə lövhəsi vurulacaq** //Ədalət. – 2006. – 3 noyabr. – S.16.
- 98. Nəsirqızı, M. F.** Dostoyevski “Dəblər dəyişir, əsl musiqi isə əbədi yaşayır” : Tofiq Quliyev mahnıları ilə yaddaşlarda xəlqilik qazandı //Hərbi and. – 2005. – 6 noyabr. – S.15.
- 99. Mehdixanlı, T.** Musiqidə yaşanan həyat : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Azərbaycan. – 2004. – 28 avqust. – S.6.
- 100. Şərif.** Bu gün Tofiq Quliyevin doğum günüdür : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Yeni Azərbaycan. – 2003. – 6 noyabr. – S.8.
- 101. Nurəddinqızı, İ.** “Üzüyünün qaşığı firuzədən” olan həmişəyaşar sənətkar : Tofiq Quliyevin həyatı və fəaliyyəti haqqında //Millet. – 2003. – 24 may. – S.8.
- 102. Fərəcəova, L.** Ürəkləri fəth edən bəstəkar : Azərbaycanın tanınmış bəstəkari T. Quliyev haqqında //Musiqi dünyası.–2003. - № 1- 2/15.–Yanvar-mart.- S.40-41.

- 103. Könlüm açılmayı bilməm nədəndi.** Bu gün dahi bəstəkar Tofiq Quliyevin 85 Yaşı tamam olur : Mərhum bəstəkarın ölümündən iki gün öncə yazdığı məqaləsi //Yeni Azərbaycan. – 2002. – 7 noyabr. – S.8.
- 104. Allahverdiyeva, R.** Həmişə yaşar bəstəkar : Görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Mədəniyyət. – 2002. – 13 aprel. – S.6.
- 105. Bəstəkarın arxivindən :** Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Qobustan. – 2002. - № 2. – Aprel-iyun. – S.56.
- 106. Seyfəliqızı, E.** Tofiq Quliyev bizimlədir : Bəstəkar haqqında //Respublika. – 2001. – 5 oktyabr. – S.5.
- 107. Quliyev, M.** Böyük bəstəkar və dirijor, mahir pianoçu : Görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Azərbaycan müəllimi. – 2001. – 4-10 oktyabr. – S.3.
- 108. Zöhrabov, R.** Böyük bəstəkarı anarkən : Bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı və yaradıcılığı haqqında //Xalq qəzeti. – 2001. – 4 oktyabr. – S.5.
- 109. Tağızadə, Ş.** Tofiq Quliyev və “Bakım mənim” : Görkəmli sənətkar Tofiq Quliyevin xatirəsinə həsr olunmuş və “Bakım mənim” devizi ilə keçirilən festival haqqında //Azərbaycan müəllimi. – 2001. – 13 iyun. – S.3.
- 110. Dilarə.** Oğurlanmış tuffilərlə səhnədə : Bəstəkar Tofiq Quliyevlə bağlı xatirələr //Mədəniyyət. – 2000. – dekabr. – S.5.
- 111. Tofiq Quliyev :** Xalq artisti (1917-2000) : Nekroloq //Azərbaycan. – 2000. – 6 oktyabr. – S.3.//Xalq qəzeti. – 2000. – 6 oktyabr. – S.2.
- 112. Həsənəli, N.** Sənətkar xoşbəxtliyi : Bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı və yaradıcılığı haqqında //Azərbaycan. – 1999. – 8 iyun. – S.4; 9 iyun. – S.6.
- 113. Rəhimqızı, S.** Lirik musiqi dünyamızın kralı : Bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı haqqında //Xalq qəzeti. – 1998. – 25 iyun. – S.5.
- 114. Əliyev, H.** Azərbaycan musiqi sənətinin canlı klassiki : Bəstəkar Tofiq Quliyevin 80 illik yubileyində Respublika Prezidentinin çıxışı //Xalq qəzeti. – 1997. – 21 noyabr.
- 115. Əliyev, H.** Xalq artisti Tofiq Quliyevə : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təbrik məktubu //Azərbaycan. – 1997. – 8 noyabr.
- 116. Azərbaycan musiqi sənətinin canlı klassiki :** Bəstəkar Tofiq Quliyevin 80 illik yubileyi //Azərbaycan. – 1997. – 21 noyabr. – S.1.
- 117. Əliyeva, F.** Könül nəğməkarı : Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı və yaradıcılığı haqqında //Xalq qəzeti. – 1997. – 7 noyabr.
- 118. Zöhrabov, R.** Həmişəcəvan mahnılar müəllifi : Milli estrada və caz musiqisinin banisi, bəstəkar Tofiq Quliyevin həyatı haqqında //Azərbaycan. – 1997. – 7 noyabr.
- 119. İsmayılova, Ş.** Bu il Tofiq Quliyev ili olmalıdır : Bəstəkar T.Quliyevin anadan olmasının 80 illiyinə həsr olunmuş və respublikanın müxtəlif yerlərində keçiriləcək tədbirlər haqqında //Mədəniyyət. – 1997. – 28 fevral. – S.2.
- 120. Zöhrabov, R.** Azərbaycan estradasının banisi : Bəstəkar Tofiq Quliyevin yaradıcılığı haqqında //Azərbaycan. – 1992. – 7 noyabr.

- 121. İbrahimov, M.** Sənət və ləyaqət : Azərbaycan musiqisinin görkəmli nümayəndələrindən biri Tofiq Quliyev haqqında //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1990. – 12 oktyabr. – S.2
- 122. Rzayeva, L.** Tofiq Quliyevin fortepiano musiqi üslubu //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1989. – 29 oktyabr. – S.5.
- 123. Əfəndiyeva, İ.** Mahnı ömrü : Bəstəkar T.Quliyevin yaradıcılığı haqqında //Ulduz. – 1988. - №10. – Oktyabr. – S.81-83.
- 124. Mehdiyeva, N.** Sənətin səmimiyyəti : Bəstəkar Tofiq Quliyevin yaradıcılığı haqqında //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1987. – 13 noyabr. – S.7.
- 125. Hüseynova, L.** Mahnılarla keçən ömür : Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyevin mahnı yaradıcılığı haqqında //Bakı. – 1987. – 7 noyabr.
- 126. Əlizadə, A.** Nəğməli ömür : Tanınmış bəstəkar Tofiq Quliyevin yaradıcılığı haqqında //Kommunist. – 1987. – 7 noyabr.
- 127. Azərbaycan KP XXXI qurultayının nümayəndələri :** Bəstəkar, SSRİ xalq artisti Tofiq Quliyevin qurultaya nümayəndə seçilməsi və yaradıcılıq planları haqqında //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1986. – 17 yanvar. – S.2.
- 128. Hüseynov, R.** Onlar da uşaq olublar : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Qobustan. – 1985. - № 4. – Oktyabr-dekabr. – S.87.
- 129. Babayev, E.** Bəstəkar haqqında söz : Musiqişünas Z.Bakıxanovanın görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyevin həyat və yaradıcılığına həsr etdiyi “Tofiq Quliyev” monoqrafiyası haqqında //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1980. – 1 avqust. – S.5.
- 130. Bakıxanova, Z.** Çoxcəhətli sənətkar : Bəstəkar Tofiq Quliyev haqqında //Qobustan. – 1978. - №2. – Aprel-iyun. – S.10-14.
- 131. Məmməd, T.** Bəstəkar sözü : Azərbaycan musiqisinin görkəmli nümayəndəsi Tofiq Quliyevin həyat və yaradıcılığı haqqında //Qobustan. – 1978. - № 2. – Aprel-iyun. – S.12-14.
- 132. Bakıxanova, Z.** Zəngin yaradıcılıq yolu : Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Quliyevin yaradıcılığı haqqında //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1977. – 19 noyabr. – S.3.
- 133. Behbudov, R.** Yeni mahnılarını gözləyirəm : Müəllifin görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyevlə bağlı sənət dostluğu və onun bəstələdiyi yeni mahnılarının ifası haqqında //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1977. – 19 noyabr. – S.3.
- 134. Seyidbəyli, H.** Xoşbəxt taleli sənət dostum : Bəstəkar Tofiq Quliyevlə bağlı müəllifin yaradıcılıq əlaqələri haqqında //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1977. – 19 noyabr. – S.3.
- 135. İsmayılzadə, İ.** “Unudulmuş” suallara cavablar : Bəstəkar Tofiq Quliyevlə müsahibə //Ədəbiyyat və incəsənət. – 1971. – 21 avqust. – S.5.

8.3. AVTOREFERAT

- 136. Məmmədəliyeva, T.** Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında caz harmoniyası : Bəstəkar Tofiq Quliyevin caz musiqisi haqqında : Avtoreferat. – Bakı : 2007. – S.12, 20.

ЖИЗНЬ И ТВОРЧЕСТВО ТОФИКА КУЛИЕВА

Тофик Кулиев... Имя этого композитора неразрывно связано с историей азербайджанской музыки XX века и теперь уже навсегда золотыми вписано в ее историю.

*Наталья Дадашева
доктор философии по искусствоведению*

Такие монументальные понятия как эпоха, время, страна всегда зависели от людей, которые в эту эпоху, в это время жили и творили в данной стране. Несмотря на всю свою слабость и хрупкость – люди не переставая плетут тонкими нитями своих судеб ковер мировой истории и культуры. На ум приходят картинки с прошедшей в Китае олимпиады – когда люди в массовках создавали движущиеся картины, от красоты которых захватывало дух.

Тофик Кулиев – композитор, повлиявший не только на композиторскую школу Азербайджана, он еще и человек, на музыке которого выросли несколько поколений в нашей стране. Его песни дали начало новому жанру, имя которому еще предстоит дать нашим музыковедам. На стыке трех разных жанров родился новый – совместивший в себе и городской романс, и мелодику народных песен, и мугамные интонации. Дата рождения Тофика Кулиева мистически определяет его характер – он родился в день Великой Октябрьской революции 7 ноября 1917 года в Баку. Его творческая биография настолько обширна, что уму непостижимо, как один человек мог успеть сделать так много. В 12 лет он стал студентом рабфака при Азербайджанской государственной консерватории, а затем, в 1934 году – поступил в консерваторию. В консерватории Тофик Кулиев учится на двух факультетах – фортепианном (в классе профессора И.С.Айсберга) и дирижерском (в классе профессора С.Г.Штрассера). В последующие годы учебы он неоднократно пробует себя в композиции, сочиняя песни, делая обработки, переложения и т.д. Уже с 1935 года Т.Кулиев начинает дирижерскую работу в Азербайджанском государственном драматическом театре им. М.Азизбекова. Дарование, влюбленность в свое дело юного музыканта привлекли внимание великого Узеир бека, который, обратившись в Наркомпрос, советует направить талантливого студента на учебу в Московскую государственную консерваторию им. П.Чайковского. Москва, с ее бурной музыкальной жизнью, широтой проспектов и улиц, масштабностью оказала на Т.Кулиева огромное воздействие. Он слушает много музыки в исполнении выдающихся музыкантов, знакомится с исполнительской деятельностью известных дирижеров, пианистов, музыкальных коллективов столицы. Здесь он учится дирижированию, некоторое время занимается в классе фортепиано профессора Нейгауза. Вскоре он начинает работать пианистом в известном в те годы эстрадном оркестре под руководством А.Цфасмана. Абсолютный слух, необыкновенная музыкальная память, виртуозное владение инструментом, мастерство импровизации снискали ему любовь и уважение слушателей и коллектива, в котором он успешно проработал до 1939 года. Сегодня может быть не всем известно, что первый в Баку (и естественно в Азербайджане) джазовый оркестр был создан именно Тофиком Кулиевым совместно с Ниязи незадолго до Великой Отечественной войны. Разразившаяся война определила содержание и характер всего искусства, первостепенной задачей которого являлась помощь фронту. Эстрадный оркестр, созданный Т.Кулиевым и уже успевший завоевать горячие симпатии слушателей, с первого же года войны названный Красноармейским ансамблем, входит в состав 402-й

стрелковой дивизии и активно обслуживает части войск, находящиеся на передовой линии фронта. Для оркестра Т.Кулиев пишет ряд песен патриотического содержания, как, например, «Ни шагу назад» (слова Суркова), «Нежная рука» (слова Н.Доризо), «О русской девушке», «Песня бойцов» и др. С 1943 г. ансамбль разделился на две группы. Одной из них, названной Краснофлотской, продолжал руководить Т.Кулиев. Ансамбль часто выступает на переднем крае, на Кавказском фронте, в Крыму, выезжает с концертами для частей армии в Иране.

После окончания войны Т.Кулиев связывает свою композиторскую деятельность с драматическими театрами им. М.Азизбекова, им. С.Вургун (русский театр), театром Юного зрителя им. М.Горького.

За несколько лет работы с театрами им написана музыка к спектаклям «Двенадцатая ночь» В.Шекспира, «Молодая гвардия» А.Фадеева, «Айдын» Д.Джаббарлы, «На дальних берегах» Г.Сеидбейли и И.Касумова, «Братья» Р.Рзы, «Гариба адам» («Чудак») Н.Хикмета, «Ширванская красавица» Э.Мамедханлы, «Эль оглу» А.Шаига и др. Во второй половине 40-х годов появляются и многие песни Т.Кулиева, ставшие визитной карточкой композитора.

Это группа песен, посвященных Родине, – среди них «Песня о Родине» (сл. М.Рагима), «Азербайджан» (сл. С.Вургун), песни лирического плана, как, например, «Ала даг», песни трудовые и др. Творческое содружество Т.Кулиева с Рашидом Бейбутовым подарило слушателям множество бесценных шедевров, которые до сих пор являются любимейшими песнями нашего народа. Это и «Узююмюн гаши», и «Сэне де галмаз» и многие другие. Тандем этих двух талантливых людей подарил нам песни, которые по существу вошли в один ряд с самыми лучшими народными песнями, благодаря которым мы, по большому счету, идентифицируем себя как азербайджанцев.

В конце 40-х годов Т.Кулиев и Р.Бейбутов совершили поездку по городам Советского Союза, выступая с концертами, сопровождавшимися неизменно огромным успехом. Вокальное мастерство Р.Бейбутова и блестящий пианизм Т.Кулиева, выступавшего как аккомпаниатор и солист со своими произведениями, пленяли слушателей самых разных аудиторий в самых различных городах Союза. Однако, несмотря на большой творческий и исполнительский успех, Т.Кулиев, как взыскательный художник, очень требовательно относящийся к себе, считает необходимым продолжить свое образование и в 1948 г. возобновляет учебу в Московской консерватории по дирижированию в классе профессора А.Гинзбурга, и композиции – в классе профессора К.Голубева. Окончив в 1951 году консерваторию, Т.Кулиев поступает в аспирантуру Московской консерватории, где завершает свое образование под руководством выдающегося дирижера А.Гаука. С 1954 года, вернувшись в Баку, Т.Кулиев ведет педагогическую работу в Азербайджанской консерватории им. У.Гаджибекова. Здесь он руководит студенческим оркестром, оперным и оркестровыми классами, преподает инструментальное искусство. С 1958 года Т.Кулиев работает в Азгосфилармонии им. М.Магомаева художественным руководителем, а вскоре и директором.

Ко второй декаде азербайджанского искусства в Москве в 1959 году композитор создает яркую жизнерадостную кантату «Песнь о Москве» В эти годы он пишет много музыки к драматическим спектаклям, как, например, к пьесе «Преступление Энтони Гранта» М.Волибранского, Р.Рубинштейна, «Когда цветет акация» М.Вишнякова, поставленных на сцене Русского драматического театра им. С.Вургун, «На дальних берегах» И.Касумова, «Ширванская красавица» Э.Мамедханлы (Азербайджанский драматический театр им. М.Азизбекова). К концу пятидесятых набирает силу отечественное кино. Многие из фильмов снятых в те годы вошли в золотой фонд нашего кино. И музыку ко многим из этих фильмов написал Т.Кулиев. Это «Мачеха»

(1958 г.), «Под знойным небом» (1958 г.), «Бахтияр» (1959 г.), «Можно ли его простить» (1959 г.) и др. В 60-е и 70-е годы Т.Кулиев участник многих международных конференций, фестивалей, праздников искусств. После участия в Днях азербайджанского искусства в Чехословакии, он сочиняет песни о Братиславе и «Песню о Праге», которые завоевывают популярность в Чехословакии. В 60-70-е годы им написано множество произведений разных жанров. Среди них большое число великолепных песен, завоевавших широкое признание.

Это музыкальная комедия «Одно слово твое» (1964), «Доброе утро, Элла» (1973), балет «Песнь о любви», музыка к фильмам «Есть такой остров», «Насими», удостоенному премии на III Всесоюзном кинофестивале, «Дервиш взрывает Париж», «Телефонистка», музыка ко многим спектаклям в разных театрах.

Активно откликается композитор на все важнейшие события в жизни своей страны. В дни декады русской культуры в Азербайджане. Т.Кулиев совместно с композитором Соловьевым-Седым создает песню «Добрый край, Азербайджан». Песней откликается он на подвиг первого в мире космонавта – Юрия Гагарина. Много песен посвящается композитором в эти годы важной теме дружбы народов. Среди них «Молдова – Азербайджан» (1966), цикл песен о Грузии. Как и ранее, в эти годы песни Т.Кулиева звучат во многих городах Союза и за его пределами. Так, например, «Песней о нефтяниках» открывается в 1972 году в Брюсселе на Международной выставке демонстрация азербайджанской культуры. Активизируется в эти годы и музыкально-общественная деятельность Т.Кулиева.

Среди произведений Т.Кулиева, написанных в последние годы, кантата «Республика шагает», музыка к фильму «Свекровь», «Симфонические танцы», песни «О Баку», «О Родине» и др. Творчество Тофика Кулиева неразрывно связано с его преподавательской деятельностью. Включившись с группой композиторов и музыковедов в работу по сбору, записи и публикации фольклора, Т.Кулиев явился одним из тех, кто сыграл заметную роль в этой области национальной культуры. Собранный им в экспедициях по районам республики песенный и танцевальный материал, вошел, впоследствии, в опубликованные сборники. В 1951 году был издан сборник «Азербайджанские народные танцы», а часть записанных танцевальных мелодий обработанных им были изданы в 1955 году, в сборнике «15 азербайджанских народных танцев». Некоторые из записанных композитором песен вошли в два тома «Азербайджанские песни», вышедшие в 1956-1958 гг. под редакцией выдающегося певца Бюль-Бюля. Огромное значение для национальной музыкальной культуры имела работа Т.Кулиева по записи и публикации мугамов. В 1936 году им были изданы (совместно с композитором З.Багировым) записи мугамов «Раст», «Сегях», «Забул», «Дюгях». Умер Тофик Кулиев в 2000 году, в возрасте 83 лет после продолжительной болезни. Несмотря на свою физическую смерть, он жив в песнях, которые с присущей только его произведениям искренностью сопровождают нас каждый день в транспорте, дома, на работе. Он ушел, как и многие его коллеги, наделявшие ту эпоху своим творчеством особой аурой, особым смыслом. Мы же остались с бесценным багажом, который они оставили, чтобы нам было куда расти, чтобы было на что ориентироваться в этой быстротечной и изменчивой жизни...

**ВЫДАЮЩИЕСЯ ЛИЧНОСТИ
О ТОФИКЕ КУЛИЕВЕ**

Т.Кулиев внес весомый вклад в национальную музыкальную культуру, сыграв ведущую роль в развитии песенного жанра в республике.

Солмаз Касимова, Назим Багиров
музыковед, композитор

Тофик Кулиев... Он прежде всего Большой мастер песни. Слова о нем прокатилась дамко за пределами не только Азербайджана, но и Закавказья, и всей нашей страны.

Р. Лагидзе
Народный артист Грузии, композитор

Имя Тофика Кулиева, одного из блистательных питомцев гаджибековской школы, стоит рядом с именами Кара Караева, Ниязи, Фикрета Амирова.

Анар
Народный писатель

Творческий путь Т.Кулиева от первых сочинений до крупных опусов – отличается серьезной эволюцией.

Г. Джавадова

Тофик Кулиев стал одним из тех, кто сыграл основополагающую роль в создании национального жанра массовой песни.

З. Абдуллаева
кандидат искусствоведения

В Тофике Кулиеве прекрасно сочетается высокий ум, организаторский талант и завидное чувство юмора.

Д. Джафаров
Театровед

Музыка Тофика Кулиева углубляет мыслительную суть поэтического материала и вместе с тем создает единое гармоническое целое-песню, романс, фортепианную или сифоническую поэму.

Г. Алибейли
литературовед

Песенное наследие Т.Кулиева пример удивительного синтеза национальных черт и лучших классических традиций, выработавшихся в мировой песенной культуре.

И. Эфендиева
Музыковед

Тофик Кулиев – крупный представитель современной азербайджанской музыки активно развивает традиции национального искусства.

З. Бакиханова

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И СОЗДАНИЯ

ТОФИКА КУЛИЕВА

1917, 7 ноября	В Баку в семье служащих родился Тофик Алекпер оглы Кулиев
1929	Обучался на факультете рабочих при Азербайджанской Государственной Консерватории им.С.И.Турисина
1931	Сочинил музыку к стихотворению М.А.Сабира «Ушаг ва буз
1934-1936	Получил образование в Азербайджанской Государственной Консерватории
1935	Начал деятельность деятельность дирижера в Академическом Национальном Драматическом театре
1938	Тофик Кулиев совместно с композитором Багировым З. и музыковедом Исмаиловым М.переписывают на ноты народные танцы и песни.
1939	В результате попыток Т.Кулиева и Ниязи в Баку создается Азербайджанский Государственный Джазовый Оркестр
1939-1945	Пишет музыку к пьесам «Рамиз», «Бабек», «Эль-оглу», «Айдын», «Снежок» которые ставятся на сцене театра Юного зрителя.
1941	Пишет музыку к фильму «Сабухи»
1941, 7 сентября	В зале Бакинской филармонии под руководством Тофика Кулиева заложил основы своей истории, первый национальный джазовый оркестр
1943-1944	Является руководителем ансамбля Каспийского Военно-Морского флота, а затем отдела Министерство Внутренних Дел Противопожарной защиты
1951	Т. Кулиев заканчивает Московскую Консерваторию по дирижерству и Композиторству
1951-1954	Получает образование дирижера в аспирантуре Московской Консерватории
1954	Начинает педагогическую деятельность в Азербайджанской Государственной Консерватории

1954-1955	Пишет музыку к фильмам «Бахтияр» и «Горюш»
1956-1958	Народные песни переписанные Т.Кулиевым на ноты и отредактированные Бюльбюлем заносятся в книгу «Азербайджанские народные песни».
1957	Является членом Союза Азербайджанских Композиторов
1957-1958	На сцене Азербайджанского Государственного Национального Драматического театра им. М.Азизбекова ставятся пьесы Н.Хикмята «Гярибья оглан», Р.Рза «Гардашлар», А.Мамедханлы «Ширван гезели», «Шяргин сяхяри» на музыку Т. Кулиева
1958	Т.Кулиеву присвоено звание заслуженного деятеля искусств
1958-1959	Является художественным руководителем Азербайджанской Государственной Филармонии
1959	Награжден орденом Красного Трудового Флага
1959	Т. Кулиев избран депутатом Верховного Совета Азербайджана
1961-1964	Работает на должности директора Азербайджанской Государственной Филармонии
1964	Т. Кулиев удастаивается Почетного звания народного артиста
1964	Т.Кулиев пишет музыку к художественному фильму «Вечные братья»
1964-1965	Пишет оперетту «Сянин бирчя союзун»
1966	Композитор становится участником проводимых в Чехословакии Дней Искусств Азербайджана
1967	Т.Кулиев по заказу Таджикоской киностудии пишет музыку фильму «Гасан Арабский»
1968	Становится секретарем правления Союза Азербайджанских Композиторов
1972	Открытие Дней Азербайджанской Культуры в Бельгии Столице Брюсселя, прошло под песню Т.Кулиева «Нефтчиляр»
1973	На IV съезде Композиторов Азербайджана состоялась премьера Оперетты Т.Кулиева «Доброе утро, Элла»
1973	Является Первым секретарем Совета директоров Союза Композиторов Азербайджана

- 1974** На VII Всесоюзном кинофестивале награждается фильм «Насими», снятый по сценарию Г.Сейидбейли. Композитор фильма Т.Кулиеву присуждается Государственная Премия
- 1976-1977** На мероприятиях проходивших в Брюсселе, Вене и Варшаве Т.Кулиев избирается руководителем делегации Азербайджанских мастеров искусства
- 1984** Московское издательство «Советский композитор» издает 12 детских пьес для фортопьяно из альбома Т. Кулиева Под названием «Альбом Джамили»
- 1999-2000** Был членом Совета директоров Союза Композиторов Азербайджана
- 1993** Т.Кулиеву был вручен диплом и присвоено звание «Бакинец года»
- 1998** Т.Кулиев награжден «Орденом Независимости»
- 2000, 4 октября** Т.Кулиев скончался и похоронен на Алее Почета
- 2003, 7 ноября** Указ Президента об увековечивании памяти Т.Кулиева
- 2003, 7 ноября** В честь Т.Кулиева названа детская музыкальная школа №12 г. Баку.
- 2003, 2 июля** Указ Президента Азербайджана о проведении 90 летия Т. Кулиева
- 2007, ноябрь** Отмечен 90 летний юбилей Т.Кулиева. В связи с юбилеем, по инициативе Фонда Г.Алиева создается WEB сайт посвященный творчеству Т.Кулиева.

ПРОИЗВЕДЕНИЯ ТОФИКА КУЛИЕВА**12.1. В КНИГАХ**

- 137. Кулиев, Т.** Вступительное слово : О книге И.Эфендиевой “Гордость азербайджанского народа ” посвященной жизнь и творчество певца Рашида Бейбутова /Гордость азербайджанского народа. – Баку : Шарг-Гарб, 1996. – С.5.
- 138. Кулиев, Т.** Георгий Цабадзе : Об известном грузинском композиторе о Георгий Цабадзе /Музыка республик Закавказья. – Тбилиси : “Хеловнеба”, 1975. – С.318-321.
- 139. Кулиев, Т.** Искусство мастера живо... : Отворчество выдающегося тариста Ахмедхана Бакиханова /Ustad ömründən anlar. – Bakı : “Aspoliqraf”, 2013. – S.82-84.
- 140. Кулиев, Т.** О моем друге : Воспоминание автора об азербайджанского певца Рашида Бейбутова /Гордость азербайджанского народа. – Баку : Шарг-Гарб, 1996. – С.40.
- 141. Кулиев, Т.** Поздравление о присвоении звания профессора музыканта Т. Сейдова /Seyidov T. Məqalələr, Resenziyalar, Müsahibələr, Materiallar. – Bakı : “Çağdaş As”, 2013. – S.80.
- 142. Кулиев, Т.** Ustad : Об известном дирижере, композиторе Ниязи /Керимов С. Ниязи. – Баку : Язычы, 1982. – С.3-7.
- 143. Кулиев, Т.** Чародей музыки : К 60-летию со дня рождения народного артиста СССР Ниязи /Маэстро Ниязи. – Баку : Ишыг, 1987. – С.201-204.

XIII

О НЁМ

13.1. В КНИГАХ

144. Анар. Это солнечное имя – Тофика Кулиев : Об известном композиторе Азербайджана Тофика Кулиева /Анар. Литература, искусство, культура. В 2-х томах. Т.2. – Баки : “Letter Press”, 2010. – С.111-115.

145. Бакиханова, З. Тофик Кулиев : Жизнь и творчество крупный современной азербайджанской музыки композитора, пианиста Тофика Кулиева. – Баки : “Ишыг”, 1979. – 96 с.

146. Дадашева, Н. Его мелодии – в сердце народа : Жизнь и творчество композитора Тофика Кулиева /Дадашева Н. На улице Хагани, 27. – Баки : «Təhsil”, 2014. – С.74-75.

147. Тофик Кулиев (1917-2000) : Жизненный и творческий путь выдающийся азербайджанского композитора, дирижера, пианиста Тофика Кулиева /Касимова С., Багиров Н. Азербайджанская советская музыкальная литература. – Баки : “Maarif”, 1986. – С.192-205.

148. Касимова С. И др. Песенное творчество композиторов Азербайджана : Песенное творчество композитора Тофика Кулиева /Касимова С. и др. Азербайджанская музыкальная литература. – Баки : Маариф, 1984. – С.38, 41-43.

149. Лагидзе, Р. Тофик Кулиев : О творчество композитора Тофика Кулиева /Музыка республик Закавказья. – Тбилиси : “Хеловнеба”, 1975. – С.307-308.

150. Кулиев Тофик Алекпер оглы (1917-2000) Жизнь азербайджанского композитора Тофика Кулиева /Музыкальная энциклопедия. В 6-ти томах. Т.3. – Москва : “Советская энциклопедия”, 1976. – С.94.

151. Сейдов, Т. Азербайджанская фортепианная культура в первой половине XX века. История роль У.Гаджибекова в формировании фортепианного образования и творчества : Две прелюдии и Вариации Тофика Кулиева /Сейдов Т. Азербайджанская фортепианная культура XX века : Баку : Азербайджанская Государственного Издательство. - С.35-36.

152. Тағизадə, А. Книжные новинки : О монографии З.Бакыхановой «Тофик Кулиев» посвященной жизнь и творчество великого композитора /Тағизадə А. XX əsr Azərbaycan musiqisi. – Баки : “Elm və təhsil”, 2011. – S.228-231.

153. Тағизадə, А. Песни любви : Творчество композитора Тофика Кулиева /Тағизадə А. XX əsr Azərbaycan musiqisi. – Баки : “Elm və təhsil”, 2011. – S.86-89.

154. Тағизадə, А. Песня сердца : Творчество композитора Тофика Кулиева /Тағизадə А. XX əsr Azərbaycan musiqisi. – Баки : “Elm və təhsil”, 2011. – S.90-94.

155. Кулиев Тофик Алекпер оглы (1917-2000) Жизнь азербайджанского композитора Тофика Кулиева /Театральная энциклопедия В 5-ти томах. Т.3. – Москва : «Советская Энциклопедия», 1964. – С.323.

156. Эфендиева, И. Новое в азербайджанской песне : О лирической песне о возвышенной и светлой любви “Я с тобой” Т.Кулиева /Эфендиева И. Азербайджанская советская песня. – Баку : Язычы, 1981. – С.117-118.

157. Эфендиева, И. Расцвет азербайджанской советской песни : Песенное творчество композитора Т.Кулиева. /Эфендиева И. Азербайджанская советская песня. – Баку : Язычы, 1981. – С.75-77.

13.2. В ГАЗЕТАХ И ЖУРНАЛАХ

158. Распоряжение Президента Азербайджанской Республики О проведении 100-летнего юбилея Тофика Кулиева //Бакинский рабочий. – 2017. – 8 февраля. – С.1.

159. Распоряжение Президента Азербайджанской Республики О 90-летнем юбилее Тофика Кулиева //Бакинский рабочий. – 2007. – 2 июня. – С.1.

160. Распоряжение Президента Азербайджанской Республики Об увековечении памяти Т.А. Кулиева //Бакинский рабочий. – 2003. – 8 ноября. - С.1.

161. Указ Президента Азербайджанской Республики о награждении Т.А.Кулиева орденом “Независимость” //Бакинский рабочий. – 1997. – 8 ноября. – С.1.

162. Его песни, киномузыка –это целый мир прекрасных образов : О нём памяти замечательного композитора, народного артиста Азербайджана Тофика Кулиева //Вышка. – 2016. – 7-13 октября. – С.8.

163. Рзаева, М. “Хореографические новеллы” Тофика Кулиева и них стилевые особенности //Мədəniyyət. – 2016. – №3. – Mart. – S.74-77.

164. Джавадова, Г. Его музыка – в сердце народа : О деятельности композитора Тофик Гулиева //Бакинский рабочий. – 2009. – 3 март. – С.4.

165. Дадашева, Н. Его мелодии в сердце народа : Об известном композиторе Т.Кулиевой //Бакинский рабочий. – 2001. – 4 октября. – С.6.

166. Тофик Кулиев : Народный артист, композитор (1917-2000) : Некролог //Бакинский рабочий. – 2000. – 6 октября. – С.2.

167. Живой классик Азербайджанского музыкального искусства : 80-летний юбилей видного композитора Тофика Кулиева //Бакинсуий рабочий. – 1997. – 22 ноября. – С.1.

168. Алиев, Г. Живой классик Азербайджанского музыкального искусства : Вступление Президента Азербайджана на 80-летний юбилей видного композитора Тофика Кулева //Бакинский рабочий. – 1997. – 22 ноября. – С.1.

169. Алиев, Г. Народном артисту Тофику Кулиеву : Поздравительное письмо Президента Азербайджанской Респкблики композитору Тофику Кулиеву //Бакинский рабочий. – 1997. – 8 ноября. – С.1.

170. Абдуллаева, З. Жизнь, что песня : Жизнь и творчество выдающегося композитора Тофика Кулиева //Бакинский рабочий. – 1997. – 7 ноября. – С.3.

171. Эфендиева, И. Великий мастер песни : Песенное творчество композитора Тофика Кулиева //Вышка. – 1997. – 7 ноября. – С.9.

172. Алибейли, Г. Эта безмерная любовь к жизни : Жизнь и творчество талантливо композитора, пианиста Тофика Кулиева //Бакинский рабочий. – 1992. – 7 ноября. – С.2.

XIV

*TOFIQ QULIYEV HAQQINDA İNGİLİS DİLİNDƏ
DÖVRİ MƏTBUATDA*

173. Sadıqova, L. Vienna commemorates Tofiq Guliyev //Azernews. – 2016. – 21 yanuary. – P.7.

KÖMƏKÇİ GÖSTƏRİCİLƏR

15.1. TOFIQ QULIYEVİN ƏSƏRLƏRİNİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ

Əbədiyaşar sənətkarın xatirələri	1
Ustad	2

15.2. TOFIQ QULIYEVİN DÖVRİ MƏTBUATDA ÇAP OLUNMUŞ ƏSƏRLƏRİNİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ

Anamız olmusan sən!	3
Azərbaycan bir şamsa, mən onun pərvanəsiyəm	4
Bəhrəli il	5
Cavanlar hesabat verirlər	6
Caz musiqi bayramı	7
Çox danışmaq olar	8
Dostum	9
Dünyanın sülh arzusu	10
El bayramına həsr olunur	11
Əməyin tərənnümü	12
Əzəmətli vəzifə	13
Gözlər ağlasın	14
Günahı özümüzə axtaraq	15
Həqiqət naminə	16
Hələ çox işlər görməliyik	17
Xalqa sədaqətlə	18
İlk dərs vəsaiti	19
İlk teleqram	20
Kamera musiqisi səslənir	21
Keyfiyyət ölçüsü	22
Qalib gəlmiş inam	23
“Qaya”nın mahnıları	24
Mahir ifaçı – bəstəkar	25
1941-ci ildə	26
Musiqi ictimaiyyətimizə qiymətli hədiyyə	27
Musiqi Leninianası davam edir	28
Musiqi töhfələrimiz	29
Müasir mahnımız	30
Müasirlik duyğusu	31
Nadir istedad sahibi	32
Nəğmələrin dili ilə	33
Nikbin mahnılar, həzin kino musiqisi, birdə	34
Parlaq istedad	35
Parlaq şəxsiyyət	36
80 yaşlı “qoca”	34
Səmimilik	37
Sənət fədaisi	38
Söhbət faydalı oldu	39
Uşaq musiqisinin fəxri	40
Yaşanmış illərin yadda qalanı	41
Yeniliyin carçısı	42

15.3. TOFIQ QULIYEV HAQQINDA ƏSƏR YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Babayeva, F.	48
Əfəndiyev, T.	44
Əlibəyli, G.	45
Əliyev, H.	46
Fərhadov, R.	48
Hüseynov, Ə.	49
Kazımzadə, A.	50
Qarayev, T.	51,52
Quliyev Tofiq Ələkbər oğlu	43,55
Məlikova, L.	53
Tofiq Ələkbər oğlu Quliyev	56

15.4. TOFIQ QULIYEV HAQQINDA YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Fəsil bir	48
Görkəmli bəstəkar, Azərbaycanın xalq artisti Tofiq Quliyevin 80 illiyinə həsr edilmiş yubiley gecəsində çıxış	47
Xalq artisti Tofiq Quliyevə	46
Kino	44
Quliyev Tofiq Ələkbər oğlu (1917-2000)	43,49,54,
Qurultaydan çox şey gözləyirik	51
Söhbət faydalı oldu	52
Tofiq Ələkbər oğlu Quliyev (1917-2000)	55
Tofiq Quliyev	45,53
Tofiq Quliyevin kino musiqisi	50

15.5. TOFIQ QULIYEV HAQQINDA DÖVRİ MƏTBUATDA YAZAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Abbaslı, T.	68,72,75
Abdullayeva, Y.	89
Allahverdiyeva, R.	104
Babayev, E.	129
Bakıxanova, Z.	130,132
Behbudov, R.	133
Ceyhun.	76
Dilərə.	110
Dünyamalıoğlu, F	90
Əfəndiyeva, İ.	123
Əliyev, H.	114,115
Əliyeva, F.	117
Ənvəroğlu, V.	70
Fərəcəova, L.	102
Fətullayeva, P.	71
Həsənəli, N.	112

Hüseynov, R.	128
Hüseynova, L.	125
Xəlilzadə, F.	92
İbrahimov, M.	121
İsmayılova, Ş.	119
İsmayılzadə, İ.	135
Kazımzadə, A.	74
Qarayev, Ş.	84
Quliyev, E.	96
Quliyev, M.	107
Lalə	77
Mehdixanlı, T.	99
Mehdiyeva, N.	124
Məmməd, T.	131
Məmmədəliyeva, T.	136
Məmmədova, S.	95
Nəsirqızı, M.	98
Nizamiqızı, H.	82
Nurəddinqızı, İ.	101
Paşayeva, M.	73
Rəhimqızı, S.	113
Rüstəмова, S.	86
Rzayeva, L.	122
Seyfəlıqızı, E.	106
Seyidbəyli, H.	134
Səfərova, Z.	91
Süleymanlı, B.	93
Şərif.	100
Şükürova, T.	87
Tağızadə, Ş.	109
Tofiq Quliyev	111
Vəliyeva, Ü.	81
Zöhrabov, R.	108,118,120
Zümrüd.	78
Vüsal.	88

15.6. TOFIQ QULİYEV HAQQINDA DÖVRİ MƏTBUATDA YAZILAN ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ

Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında caz harmoniyası	136
Azərbaycan estradasının banisi	120
Azərbaycan kinofilmlərində musiqisi ilə yaşayan bəstəkar	80
Azərbaycan kino musiqisi və Tofiq Quliyev	73
Azərbaycan KP XXXI qurultayının nümayəndələri	127
Azərbaycan musiqi sənətinin canlı klassiki	114,116
Bakının musiqi obrazı	87
Bəstəkar haqqında söz	129
Bəstəkar sözü	131
Bəstəkar T.Ə.Quliyev yoldaşın Xalqlar Dostluğu ordeni ilə təltif edilməsi haqqında SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı	61
Bəstəkar T.Ə.Quliyevin Qırmızı əmək Bayrağı ordeni ilə təltif edilməsi haqqında SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı	62
Bəstəkarın arxivindən	105
Bu gün Tofiq Quliyevin doğum günüdür	100
Bu il Tofiq Quliyev ili olmalıdır	119

Böyük bəstəkar və dirijor, mahir pianoçu	107
Böyük bəstəkarı anarkən	108
Çoxcəhətli sənətkar	130
Dolmayan boşluğun nəğməsi	86
F. Dostoyevski “Dəblər dəyişir, əsl musiqi isə əbədi yaşayır”	98
Fəsil bir	48
Füsunkar, ecazkar.....	72
Görkəmli bəstəkar,böyük vətəndaş	93
Görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyevin xatirəsi anıldı	76
Görkəmli bəstəkarların yubileyləri silsilə tədbirlərlə qeyd olunacaq	64
Həmişəcəvan mahnılar müəllifi	118
Həmişə yaşar bəstəkar	104
Xalq artisti bəstəkar Tofiq Quliyevin dəfninin təşkili üzrə dövlət komissiyası haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı	59
Xalq artisti Tofiq Quliyevə	115
Xoşbəxt taleli sənət dostum	134
Kimsəyə qalmayan dünya	92
Könlüm açılmayır bilməm nədəndi	103
Könül nəğməkarı	117
“Könül nəğmələri”	67
“Könül nəğmələri” unudulmaz bəstəkarı yada saldı	66
Qəlbləri səsləyən səslər	82
Qızılgül dəstəsi	91
Lirik musiqi dünyamızın kralı	113
Mahnı Piri	70
Mahnı ömrü	123
Mahnılarla keçən ömür	125
“Mən xoşbəxt bəstəkaram”	96
Musiqidə yaşanan həyat	99
Nəğməli ömür	77,126
Oğurlanmış tuffilərlə səhnədə	110
Onlar da uşaq olublar	128
Sənət və ləyaqət	121
Sənətin səmimiyyəti	124
Sənətkar xoşbəxtliyi	112
Təbrik edirik! SSRİ Bəstəkarlar İttifaqının idarə heyətinin görkəmli bəstəkar Tofiq Quliyev	111
Tofiq Quliyev bizimlədir	106
Tofiq Quliyev – 95	78
Tofiq – Musiqi – Musiqi – Tofiq	75
Tofiq Quliyev notları	68
Tofiq Quliyev və Azərbaycan milli musiqisi	89
Tofiq Quliyev və Azərbaycan musiqisi	95
Tofiq Quliyev və “Bakım mənim”	109
Tofiq Quliyev və onun yaradıcılıq fenomeninin bəzi sirləri	84
T.Quliyev və R.Hacıyev yaradıcılığında müzikl janrı	71
Tofiq Quliyevin anadan olmasının 60 illiyi münasibətilə təbriki	63
Tofiq Quliyevin anım gecəsi keçiriləcək	83
Tofiq Quliyevin Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında yeri	81
Tofiq Quliyevin 90 illik yubileyi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı	57
Tofiq Quliyevin fortepiano musiqi üslubu	122
Tofiq Quliyevin həyat və yaradıcılığına həsr edilmiş fotosərgi	85
Tofiq Quliyevin xatirəsinə həsr olunmuş konsert keçirilib	79
T.Ə.Quliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı	58

Т.Ə.Қулиевин “İstiqlal” ordeni ilə təltif edilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidenti haqqında Fərmanı	60
Tofiq Quliyevin kino musiqisi	74
Tofiq Quliyevin və Cövdət Hacıyevin 100 illik yubileyləri qeyd olunacaq	65
Tofiq Quliyevin yaradıcılıq gecəsi	94
Tofiq Quliyevin yaşadığı evə xatirə lövhəsi vurulacaq	97
Tofiq Quliyevin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı	56
“Unudulmuş” suallara cavablar	135
Ürəkləri fəth edən bəstəkar	102
Üzüyümün qaşığı firuzəyəndir	88
“Üzüyünün qaşığı firuzədən” olan həmişəyaşar sənətkar	101
Vyanada Tofiq Quliyevin xatirəsinə həsr olunmuş konsert	69
Yeni mahnılarını gözləyirəm	133
Zəngin yaradıcılıq yolu	132

XVI. ВСПОМАГАТЕЛЬНЫЕ УКАЗАТЕЛИ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

16.1. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА

Вступительное слово	137
Георгий Цабадзе	138
Искусство мастера живо	139
О моем друге	140
Поздравление о присвоении звания профессора музыканта Т. Сейдова	141
Ustad	142
Чародей музыки	143

16.2. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ АВТОРОВ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА

Анар	144
Бакиханова, З.	145
Дадашева, Н.	146
Касимова С. И.	148
Кулиев Тофик	150,155
Лагидзе, Р.	149
Сейдов, Т.	151
Тофик Кулиев	147
Тағізadə, А.	153,154
Эфендиева, И.	156,157

16.3. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА

Азербайджанская фортепианная культура в первой половине XX века	151
Его мелодии – в сердце народа	146
Книжные новинки	152
Кулиев Тофик Алекпер оглы (1917-2000)	150,155
Новое в азербайджанской песне	156
Песенное творчество композиторов Азербайджана	148
Песни любви	153
Песня сердца	154
Расцвет азербайджанской советской песни	157
Тофик Кулиев	145,147,149
Это солнечное имя – Тофика Кулиев	144

16.4. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ АВТОРОВ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА

Абдуллаева, З.	170
Алибейли, Г.	172
Алиев, Г.	168, 169
Дадашева, Н.	165
Джавадова, Г.	164
Рзаева, М.	163
Тофик Кулиев	166
Эфендиева, И.	171

16.5. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА

Великий мастер песни	171
Его мелодии в сердце народа	165
Его музыка – в сердце народа	164
Его песни, киномузыка – это целый мир прекрасных образов	162
Живой классик Азербайджанского музыкального искусства	67,168
Жизнь, что песня	170
Народном артисту Тофику Кулиеву	169
Тофик Кулиев	166
Указ Президента Азербайджанской Республики о награждении Т.А.Кулиева орденом	161
“Хореографические новеллы”	163
Распоряжение Президента Азербайджанской Республики	158,159,160
Эта безмерная любовь к жизни	172

16.6. АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ О ТОФИКА КУЛИЕВА НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Vienna commemorates Tofiq Guliyev	173
---	-----

KBT 91.9

**Tərtibçilər : Nazxanım Cəfərova
Səfurə Nəcəfova**

İxtisas redaktoru və buraxılışa məsul : Yeganə Əhmədova

**Redaktorlar : Pərvanə Qasımova
Nailə Əsgərova**

**“Tofiq Quliyev – 100” bibliografik göstərici” : Bibliografik göstərici /tərt.ed.:
N.Cəfərova, S.Nəcəfova; ixtisas redaktoru və buraxılışa məsul : Y.Əhmədova;
red.P.Qasımova, N.Əsgərova. S.Vurğun adına Sumqayıt şəhər Mərkəzi
Kitabxanası. – Sumqayıt, 2017. – 53 s.**

Sumqayıt şəhər S.Vurğun adına Mərkəzi Kitabxananın tərtib etdiyi bibliografik vəsaitdə Azərbaycan musiqisinin görkəmli nümayəndəsi, bəstəkar Tofiq Quliyevin əsərləri, həyat və yaradıcılığı haqqında material toplanmışdır.

Azərbaycan və rus dillərində tərtib olunmuş vəsaitdə bəstəkarın həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri, görkəmli şəxsiyyətlərin onun haqqında söylədiyi fikirlər öz əksini tapmışdır.

Tofiq Quliyev – 100
(Biblioqrafik göstərici)

